

Vårt Falun

Barnen längtar
efter snön

EFTERTRAKTADE
HANTVERKARE

Så kommer
Falun att styras

Naturskolan fyller år

Evenemang december–mars

FALUN

/I detta nummer

Foto: Ulf Palm

Programmet som ger eftertraktade hantverkare. Sid 4–5

Foto: Ulf Palm

Hållbarhet i fokus. Sid 10

Foto: Ulf Palm

Inget lugn på Lugnet. Sid 16–17

Foto: Kari Östning

Ny chef på Kulturskolan. Sid 18

Foto: Kerstin Lundin

Ny kostinriktning. Sid 15

Foto: Peter Dahlkvist

Välbesökt företagårvecka. Sid 20

Barnen längtar efter att leka i snön

Jullov och ledighet står strax för dörren för förskolebarnen på Slättaskogens förskola. Det kommer ofta rapporter om att barn är mer stillasittande nu än förr och gärna sitter och spelar dataspel. Men på frågan om vad de såg mest fram emot under jullovet så var det aktiviteter som låg **högst upp på önskelistan** hos de flesta barnen vi pratade med.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: ULF PALM

Vad längtar du mest efter att få göra under jul?

Celine Johansson Bonde
– Jag vet inte... Jag längtar efter paket och julgranen, att sätta julsaker i den och vi ska ha ett tåg nere som låter.

Ebbe von Bothmer
– Om jag får en mountainbike så längtar jag mest efter det, och så längtar jag efter att få åka skridskor och åka till Trysil och åka slalomskidor. Det var nog allt.

Fanny Nykvist
– Jag längtar efter att få åka pulka. Jag har en svart pulka, man ska tänka på att vara försiktig.

Nils Tåli Torevall
– Jag längtar efter att få åka snöskoter. Det är roligt för att det går fort.

Desiré Reblin
– Öppna julkalender. Det brukar vara 10 luckor med en massa leksaker. Det bästa hon fått i en julkalender är en snögubbe.
– Man skulle göra lite såna där småleksaker.

Olle Tåli Torevall
– Jag vill åka skoter. Det är inte kallt, man har kläder på sig.

Billie Jansson
– Att åka madrass. Då åker man ner för en backe och så hamnar man vart som helst. Så tar man upp madrassen igen och åker ner. Man ramlar inte av om man håller i sig.

Olle Dalkvist
– Jag längtar efter att få åka pulka, det går snabbt.

Franka Härd
– Jag längtar efter att få åka skidor, det är svårt ja... Jag vet inte.

Alba Härd
– Jag längtar efter att få åka pulka. Jag har en svart. Det roligaste är att det går snabbt.

Industrin skriker efter arbetskraft. Billackerare och bilmekaniker står högt upp på önskelistan. **Många av eleverna har redan jobb** innan de gått färdigt utbildningen. Lugnetgymnasiets fordonsutbildningar på Haraldsbo har dessutom nyligen utsetts som branschskola för inriktningarna bilskadereparatör och billackering.

TEXT: KARI ÖSTNING FOTO: ULF PALM

Fordonsprogrammet ger eftertraktade hantverkare

■ **UTBILDNING/** En bilmotor varvas, det hamras mot metall och svetslågorna flyger. Det är full fart när vi besöker Haraldsbo-gymnasiet på tisdagsförmiddagen.

– Man har bra arbetsutsikter när man går här, det saknas bilplåtslagare på arbetsmarknaden, säger läraren Erik Groth.

Eleverna är engagerade och vill lära sig hantverket. Eleverna på Haraldsbo kommer både från Falun men även från andra ställen i Sverige.

– Det är otroligt skickliga elever. Vi har elever från Falun men även från andra delar av Sverige där de läser karosseridelen i undervisningen här, säger Erik Groth.

Haraldsbo är en branschskola med riksinntag, utbildningen arbetar mot att bli MBC certifierad vilket innebär att utbildningen ska uppfylla sex olika kriterier, bland annat hög utrustningsnivå och samarbete med branschen.

Vill meka med bilar dagen lång

Albin Tallbo och Alfred Åkers läser båda till bilmekaniker. Just när vi är på besök håller de på att meka med Albins epatraktor, som förstås är en Volvo.

– Jag har gått 1,5 år nu. Det roligaste är att ta in sina egna grejer att skruva på. Jag har en A-traktor och en bil hemma, det är en Volvo 944, säger Albin Tallbo.

Annars blir det en del bromsjobb de får göra

som elever på skolan, eller nyligen då det var däckbyte så stod det på agendan. Men nu är det alltså A-traktorvolvon som ska få ytterligare en växellåda inför besiktningen.

– Det är alltid något som krånglar, det är ett steg fram och två bak. Just nu är det splindsen på pedalen. Sedan har vi gjort några modifikationer sedan igår, kapat litegrann och senare kommer det att bli svetsning också och laga lite rosthål.

Svetsar, slipar och målar

Rebecca Cederström och Emil Lundberg håller

Rebecca Cederström går utbildningens praktiska moment på Haraldsbo.

på att lära sig svetsa. Lågorna slår och de båda håller koncentrationen hög för att hålla koll på både verktyg och material.

– Svårast är svetsningen, jag bränner igenom plåtarna, annars har det hittills varit lätta uppgifter, säger Emil Lundberg.

– Jag tycker slipa är svårast, att inte slipa igenom spacklingen, att hitta det jämna flödet mellan olika material, säger Rebecca Cederström.

Första veckan har de haft karosseri på schemat, nu är det alltså svetsning.

– Vi har blandat färger, spacklat och slipat. Roligast var att lacka, säger Emil Lundberg.

– Jag tycker det är roligast att slipa och maska, finishen och att färgen lägger sig jämnt och att det blir tillräckligt med färg. Det blir mer skillnad på bilen sedan, säger Rebecca Cederström.

Rebecca var tidigare lagerarbetare, men valde att omskola sig.

– Jag ville utvecklas och så satt jag och kollade lite och valde det här. Jag gör utbildningen här i Falun och praktiken i Stockholm där jag bor.

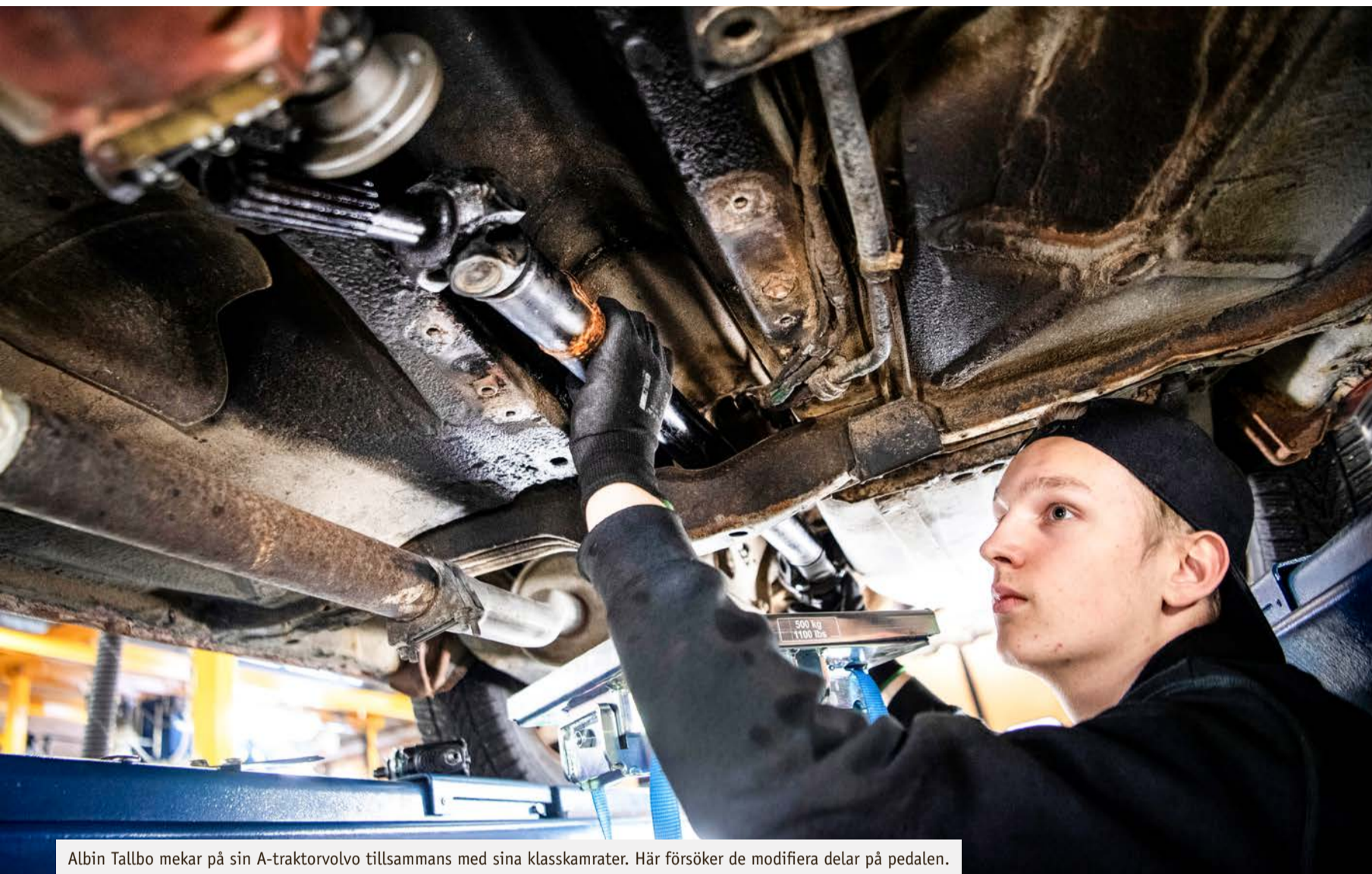
Emil började gymnasiet i Gävle där han läste till bilmekaniker. Men att meka med bilar passade inte honom riktigt.

– Det kändes inte som min grej och sedan fick jag testa lack och det kändes intressant så då började jag här istället. ■

/Om utbildningen

Fordons- och transportprogrammet är en utbildning för dig som vill investera i riktigt hantverkarkunskaper. Utbildningen har inriktningarna personbilsteknik och karosseri/lackering. Under första året läser alla elever gemensamt och väljer sedan inriktning till årskurs två. I Haraldsbo har fordons- och transportprogrammet specialutrustade lokaler anpassade för utbildningen.

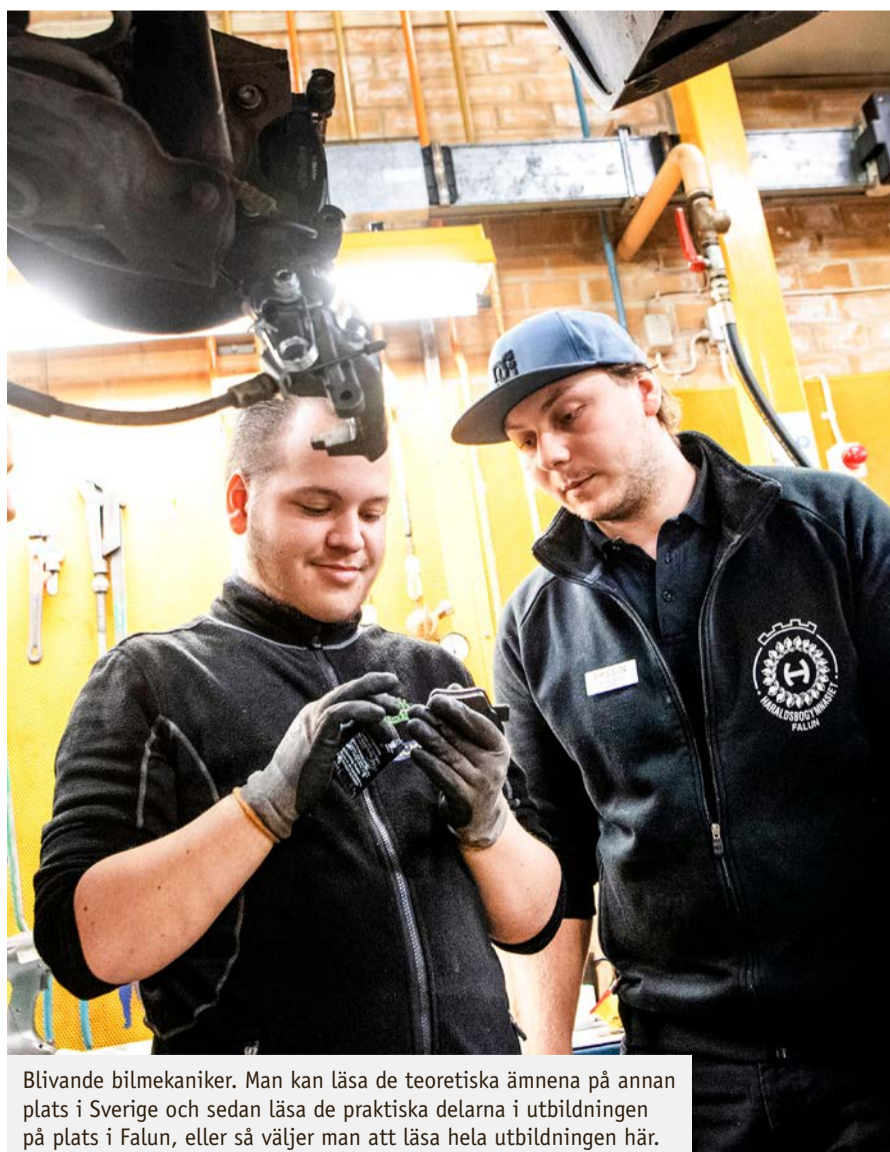
Lugnetgymnasiet är Sveriges enda branschskola inom karosseri- och lackeringsteknik. Utbildningen avslutas med ett yrkesprov som resulterar i yrkesdiplom.

Albin Tallbo mekar på sin A-traktorvolvo tillsammans med sina klasskamrater. Här försöker de modifiera delar på pedalen.

Plåten förbereds för att svetsas. Det gäller att inte bränna igenom plåtarna.

Blivande bilmekaniker. Man kan läsa de teoretiska ämnena på annan plats i Sverige och sedan läsa de praktiska delarna i utbildningen på plats i Falun, eller så väljer man att läsa hela utbildningen här.

/Min vardag: Gordon Eadie

■ VAKTMÄSTARE, BIBLIOTEKARIER, PEDAGOGER, POLITIKER, SJUKSKÖTERS KOR, INGENJÖRER, SOCIALSEKRETERARE, EKONOMER OCH MÅNGA FLER – I ORGANISATIONEN FALU KOMMUN ARBETAR NÄRA 5 000 PERSONER. I DEN HÄR SERIEN MÖTER DU NÅGRA AV DEM.

2019 fyller Falu naturskola 30 år. Gordon Eadie har jobbat på skolan sedan 2010.

NATURSKOLAN FYLLER 30 ÅR –

Gordon stormtrivs som bonde

2019 fyller Falu naturskola 30 år. Ett jubileum som kommer att uppmärksammas på flera sätt under året. Gordon Eadie - med **titeln pedagogisk bonde** - har inte varit med fullt så länge, men började sin anställning på naturskolan 2010.

– Jag stormtrivs och får arbeta med något som jag tror på och som gör skillnad, säger han.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **MIN VARDAG/** Det är en höstmorgon i november. Solen gör ett sällsynt gästspel, men luften är ändå sådär rå och fuktig att kylan gör sig påmind långt in i mörket.

Gordon Eadie kommer till sitt jobb på Dikarbacken – på cykel.

– Jag bor alldeles i närheten. Men av de bästa sakerna med mitt jobb är att jag får vara ute i friska luften varje dag. Att jag dessutom får jobba med något som jag tror på och brinner för, får mig att stormtrivas, säger han.

Ett av landets äldsta naturskolor

Falu naturskola är en av landets största naturskolor, sett till antalet anställda, och även en

av landets äldsta. Naturskolan är en resurs för skolor och förskolor och alla barn i Falun räknas som elever. En grov beräkning gör gällande att 6 000 skolbarn möter naturskolans verksamhet varje år.

Det är i Dikarbacken som naturskolan bedriver sin pedagogiska djurhållning. Här finns kor (Rökulla från Svärdsjö), får (Svärdsjö och finull), grisar (Linderöd) och de båda getabockarna Rask och Kåre. Två jämtgetter som älskar uppmärksamheten de oftast får från besökare.

– Jag följer alla djur från början till slut och känner för alla även om det är vissa man blir extra kompis med. Jag är lite blödig av mig

"För oss som hanterar djuren varje dag är det viktigt att visa vem som bestämmer"

– Gordon Eadie

och erkänner gärna att det känns lite i hjärtat att skiljas från djuren när det är så dags. Djuren har det väldigt bra hos oss, och gör nytta hos elever och andra besökare som träffar våra djur. En slakt sluter oftast cirkeln och även då används djuren pedagogiskt som till exempel kött till restaurangprogrammet eller till högstadiebiologi. Vi vill att allt ska komma till nytta hela vägen, säger Gordon.

– För oss som hanterar djuren varje dag är det viktigt att visa vem som bestämmer, även om vi alltid är lyhörda till djuren behov. Vi ser till att de har allt de behöver i form av mat och vatten och ger dem även social stimulans. Kåre tar gärna chansen att visa upp sig och vara lite uppstudsigt. Det kan göra rejält ont att få sig en smäll av de stora hornen. Man bockar sällan inte gärna ner i närheten av bockarna, om man säger så, fortsätter Gordon med ett skratt.

Kommer från Kanada

Den lilla brytningen när han pratar, visar sig komma av att Gordon ursprungligen kommer från Kanada. Till Sverige kom han 2004 som student, träffade sin fru och blev kvar i landet.

– Vi flyttade från Uppsala till Falun 2009 när vi var klara med våra utbildningar. Jag har

Gordon Eadie och Britt Lundgren hänger mycket med djuren. Här ser de till att getabockarna Rask och Kåre får lite "påfyllning".

varit intresserad av naturen och gillat att arbeta i den sedan jag var liten. Det var min morfar som fick mig att bli intresserad av de värden som naturen ger oss, säger Gordon.

Han har utbildat sig till både lärare och naturvårdsbiolog. En kombination som passar bra när han nu jobbar med barn och naturskolans utomhuspedagogik.

– Jag har kunnat förena tre stora intressen genom mitt arbete på naturskolan: miljö-

arbete med barn, friluftsliv och växtodling. Jag gillar som sagt mitt jobb och har därför hängt kvar. Under de första åren arbetade jag mycket med jordbruksdelen och arbetshandledning. Nu jobbar jag mycket med djuren, men lägger också mycket tid på pedagogiska program och underhåll av Dikarbacken. Planen är också att Dikarbacken ska bli ett kommunalt kulturresevärd framöver, säger Gordon.

Flyttar på djurhållningen

Det finns också långt gångna planer på att naturskolans djurhållning kommer att flyttas från den plats man är i dag till Övre Dikarbacken. Men djuren kommer även fortsätta vara tillgängliga i de hagar man befinner sig i dag.

– Vi har hittat en mer lämplig plats för huvudverksamheten, där det också blir lättare för oss att etablera naturskolans verksamhet, som besöksmål ur tillgänglighetssynpunkt, säger Gordon.

Nästa år fyller Falu naturskola 30 år. Ett jubileum som kommer att uppmärksammas på flera olika sätt under året.

– Vi ska satsa lite mer på att lyfta fram det som naturskolan gör i olika sammanhang. Vi tänker göra lite extra kring de årliga evenemang vi har inplanerade, och även se till att alla barn och pedagoger får lite extra. Djurens jul, djur- och lammvisningar, mors dag och lovverksamhet är inplanerade evenemang. Men nu ska vi försöka hitta fler intressanta evenemang som lockar, säger Gordon avslutningsvis. ■

/Falu Naturskola

Naturskolan grundades 1989 och pedagogiken bygger på aktivt lärande och utomhusaktiviteter. Skolan arbetar efter mottot "lära in ute" och använder uterummet som klassrum. Naturskolan har verksamhet för förskolor, skolor och familjedaghem och arrangerar fortbildning och inspirationsträffar för pedagoger.

Skolan bedriver en pedagogisk djurhållning med flera olika lantraser som hålls i kulturlandskapet Dikarbacken. Djuren finns i området året runt. Ett syfte med skolans verksamhet är också att tillgängliggöra Faluns natur- och kulturmiljöer för allmänheten.

Falu Naturskola arbetar med flera spännande klassrum: Sjön Vällan vid Lilltorpet, kulturlandskapet på Dikarbacken och Världsarvet Falun, inte minst gruvområdet. Skolan erbjuder program för förskoleklass, årskurs 2,4,6,7,8, och har även samarbetsprojekt med flera gymnasieprogram.

John Wiklund är butikschef för lanthandeln i Linghed.

Lanthandeln i Linghed har ökat tempot

För drygt ett år sedan tog John Viklund över som butikschef för lanthandeln i Linghed – Tempo. Det första året har varit lyckat på många sätt. Allt fler i byn har förstått värdet med att handla i byns egen butik, vilket gjort att omsättningen har ökat med hela 10 procent det senaste året.

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

■ **FÖRETAGANDE/** Byn Linghed, med sina drygt 650 bofasta invånare, ligger vackert insprängt i ett öppet landskap med närliggande vattendrag av olika storlekar. Den lilla lanthandeln, med sin gulaktiga fasad, ligger utefter vägen mot Enviken.

För 20 år sedan gick dåvarande Linghed livs i konkurs. Byn stod utan en egen butik. Men räddningen blev att de boende i byn gick ihop och startade en ekonomisk förening och tog över både butik och fastighet.

– Enda sättet för lanthandeln att kunna överleva på sikt är att försäljningen ökar. Nu är vi uppe i en omsättning på 6,6 miljoner kronor, men omsättningen behöver krypa upp mot 7 miljoner kronor, för att ge oss bättre marginaler, säger John Viklund.

Det var i Linghed han växte upp. Efter några års "exil" i Falun och Bengtsheden, kom han tillbaka till sin hemby förra året när han tillsammans med sin sambo tog över föräldrarnas skogs- och jordbruksfastighet.

Men några planer på att bli butikschef över byns lanthandel fanns inte där till att börja med.

– Jag hade naturligtvis besökt lanthandeln och såg utmaningar för att affären skulle gå bra, men hade samtidigt ett jobb på affären i Sundborn jag trivdes bra med. Men efter snabba turer hamnade jag här som butikschef ändå, säger John Viklund och skrattar gott.

Lanthandeln i Linghed är inte stor till ytan. På gamla trähyllor från 1960- och 1970-talet, står varorna tätt packade och de gamla kylarna drar både mycket energi och tar plats.

– Men nya kylar är beställda och ska komma på plats under december, vi har fått ett ekonomiskt bidrag från länsstyrelsen att greja det. Det kommer att betyda mycket för butiken. Jag jagar också nya hyllor för att öka vår attraktionskraft ytterligare, säger John Viklund.

Vad ligger bakom butikens framgång det senaste året?

– En mix av olika saker skulle jag vilja säga. Kundens bästa finns alltid i vårt fokus, vi har gjort om en del i butiken, och sett till att det kommit in nya varor. Jag tror det är väldigt viktigt att kunderna ser att det händer saker. Varor som inte säljer plockar vi inte in igen, utan ser till att förnya och förbättra vårt sortiment.

Hur ser du på konkurrensen mot de större butiker som finns i Falun, Svärdsjö och Enviken?

– Den är vi medveten om, och får se till att Linghedsborna kommer till oss och handlar ändå. På olika sätt försöker vi hela tiden tala om att vi finns, bland annat på sociala medier.

Får lanthandeln några ekonomiska bidrag?

– Vi har ett hemkörningsbidrag från Falu kommun, som gör att vi kan köra ut varor till äldre som bor häromkring, eller hämta hit och skjutsa hem dem efter att de handlat hos oss. Något annat stöd finns inte, slutar John Viklund. ■

Förra vintern bjöd på stora utmaningar. Kritiken var stundtals hård mot att snön inte forslades bort i tid. Nu lovas bättring.

Ny organisation – bättre vinterväghållning

Förra vintern föll det rekordmycket snö över Falun. **Kritiken från Falubornas sida** över hur vinterväghållningen sköttes var stenhård. Nu har kommunen valt att bygga upp en egen organisation med målet att klara av vinterns utmaningar på bästa sätt.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **ORGANISATION/** Vintern 17/18 blev på många sätt alldeles speciell. En vinter värd att minnas, men också en stor utmaning för vinterväghållningen.

Den stora mängd snö som föll gjorde att snöhögar skymde sikten i korsningar, det var trångt att ta sig fram på gatorna på grund av all snö som låg kvar, och snöbortforslingen blev till en ekonomisk fråga när prioriteringar behövde göras för att inte skapa för ett stort hål i budgeten.

Lägg därtill halka och stora mängder med blötsnö som gjorde också att det bildades hårdfrusna spåriga vägar, som krävde extra resurser i form av isrivning.

Faluborna var hård i sin kritik och krävde bot och bättring.

Egen organisation ger bättre styrning
I våras tog miljö- och samhällsbyggnads-

nämnden beslutet att inte förlänga avtalet med ansvarig huvudentreprenör, och att kommunen istället skulle bygga upp en egen organisation.

– Nu är vi själva utförare, inte beställare, det är den stora skillnaden i den nya organisation vi har byggt upp. Kommer det snö nu, är det vi som ringer ut de upphandlade resurserna, kommunen kör inte med några egna maskiner. Vi skaffar oss egen styrning och kortare beslutsvägar, säger Nicklas Karlsson, enhetschef på trafik- och mark.

Fem entreprenörer – Makla, Event och entreprenad, NCC, Maserfrakt och BKM – kommer att stå till förfogande med sin maskinpark.

– Under flera månaders tid har vi haft fokus och prioritet på att bygga upp den här organisationen på bästa sätt. Känslan är att vi

Falu kommun har nu byggt upp en egen organisation för att klara av vinterns utmaningar på bästa sätt. Nicklas Karlsson, enhetschef på trafik- och mark, menar att den egna styrningen kommer att betyda mycket.

har fått allt på plats, även om det säkert kommer att finnas saker att skruva på under resans gång. Många av entreprenörerna vi nu har kontrakterat har tidigare erfarenhet av vinterunderhåll i Falun, säger Nicklas Karlsson.

Den nya organisationen med ansvar för vinterväghållningen består av en driftledare, en driftingenjör, en produktionsledare och en drifttekniker med tillsynsansvar.

De två sistnämnda personerna är nyanställda för ändamålet.

– Tillsyn är enormt viktigt och nu kommer vi att ha egen personal ute på våra gator- och vägar för att bilda en egen uppfattning om läget. Det här gör att kommunen får en bättre koll och att vi får snabbare beslutsvägar, och därmed snabbare insatser vid eventuella brister, säger Nicklas Karlsson.

Vilka lärdomar har ni dragit från förra vintern?

– De är många. Vi måste få till en bättre tillsyn och utifrån den tidigare börja planera för snöbortforsling och isrivning.

Viktigt att komma ihåg är också att det inte bara är Falu kommun som ansvarar för framkomligheten på gator och vägar runt om i kommunen under vintern.

Trafikverket, vägföreningar och fastighetsägare ansvarar också för stora delar.

– Vi gör detta tillsammans med dem, för att nå en bra helhet, säger Ulrika Bergman. ■

Nästa år ska nio tätorter på landsbygden - Bjursås, Danholn, Enviken, Grycksbo, Linghed, Sundborn, Svärdsjö, Sågmyra och Vika – få nya hastigheter på sina vägar. En ny hastighetsplan håller nämligen på att tas fram, där **allmänheten har chansen att komma in med synpunkter** varför man ska ändra eller behålla befintliga hastigheter.

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

Nästa år införs nya hastigheter på landsbygden

■ **TRAFIK/** – Sista dagen att lämna in sina synpunkter är den 7 januari 2019. Anonyma synpunkter behandlas inte, utan kontaktuppgifter måste lämnas med, för att vi ska kunna göra en återkoppling på bästa sätt. Allmänhetens synpunkter är viktiga i framtagandet av den nya hastighetsplanen, säger trafikingenjör Susanne Bodén.

Redan 2010 infördes nya hastigheter i Faluns centralort.

Av olika anledningar har översynen kring hastigheterna inom de tätbebyggda områdena på landsbygden dröjt. Men under nästa år är det meningen att den nya hastighetsplanen ska göras klar och antas av politiken. Det är nämligen kommunen som bestämmer vilka hastighetsgränser som ska gälla inom tätbebyggt område. Något som kommer innebära att den tillåtna hastigheten förändras på många ställen.

Bjursås, Danholn, Enviken, Grycksbo, Linghed, Sundborn, Svärdsjö, Sågmyra och Vika är de tätorter som berörs.

Omfattar många vägar

– Hastighetsplanen omfattar både kommunens, enskilda och Trafikverkets vägar. Arbetet med planen är i full gång nu, och förutom att vara ute och titta på det kommunala vägnätet närmare, har jag också varit ute och åkt med representanter från Trafikverket. Allt för att få en bra överblick över hela vägnätet, säger Susanne Bodén.

Väghållare, polis, skolrektor och allmänhet samt andra berörda kommer att ges chansen att yttra sig innan det tas något beslut om ändringar av hastigheten.

Om ni har synpunkter ska dessa ha kommit in senast den 7 januari 2019 via mejl till kommunens kontaktcenter eller med brev till Falu kommun.

I mejlet/brevet ska det framgå vad man önskar förändra eller varför man vill behålla befintliga hastigheter. Det ska också tydligt framgå vilken/vilka sträckor det gäller, det går

bra att skicka med en karta. En motivering till varför man anser att hastigheten ska höjas/sänkas eller bibehållas är också bra att få med. Glöm inte kontaktuppgifter som namn, telefonnummer och mejladress.

– Vi har redan fått in några synpunkter, men välkomnar flera. Redan 2011 hölls ett samrådsmöte ute i byarna om nya hastigheter och dessa synpunkter kommer vi givetvis också att beakta i framtagandet av den nya hastighetsplanen, säger Susanne Bodén.

Presenteras på ny sida

Vartefters förslagen till ny hastighetsplan tas fram för de nio olika orterna, kommer dessa att presenteras på en egen sida på falun.se. Där kommer lättöverskådliga och klickbara kartor att finnas som hjälp för besökaren att hitta rätt väg.

Det är närmare 50 år sedan som en större översyn gjordes av hastigheterna inom tätorterna på landsbygden.

– Vi arbetar främst för att anpassa hastigheterna utifrån trafiksäkerhet, miljö, vägstandard och fordonsutveckling. I bostadsområdena och vid skolor, där det förekommer blandtrafik, kommer stor hänsyn att tas till oskyddade trafikanter, säger Susanne Bodén.

↑
Nästa år blir det nya hastigheter på landsbygden i Falu kommun.

Susanne kommer att finnas tillgänglig på plats i Egnellska huset, receptionen, 3 januari klockan 10.00–12.00 för att svara på frågor om förslaget, och ta emot synpunkter om detsamma.

Mejl med synpunkter skickas till: kontaktcenter@falun.se

Brev med synpunkter skickas till: Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen Falu kommun, 791 53 Falun

Sidan med förslag och kartor hittar ni här: www.falun.se/nyahastigheter ■

/Fakta

Rätt hastighet på vägen räddar liv

Det nya hastighetssystemet är anpassat utifrån dagens förutsättningar när det gäller trafiksäkerhet, miljö, vägstandard och fordonsutveckling. Det innebär att tidigare hastighetsgränser har kompletterats med 40, 60, 80, 100 och 120 km/tim.

Hastigheten ska successivt anpassas efter hur säker vägen eller gatan är och den grad av våld människokroppen tål vid ett enkelt misstag, till exempel en avåkning. Vägens standard och säkerhet tillsammans med kunskap om krockvåld avgör om hastigheten kommer att justeras uppåt eller neråt.

Målet är att hitta en balans mellan kraven på trafiksäkerhet, miljö, tillgänglighet, trygghet, framkomlighet, positiv regional utveckling och jämställdhet.

Nya hastighetsgränserna

- 30 km/tim kan införas på vägar med blandtrafik, vid skolor, centrumgator och bostadsgator.
- 40 km/tim kan införas på gator i huvudsak inom huvudnätet, bussgator, gator med gångbanor, gator med cyklar på körbanan, gator med direktutfarer.
- 60 km/tim införs på övergripande huvudgator och vägar där gång- och cykelväg är separerad längs vägen.

Ta Till Vara-butiken märker av det ökade intresset för återbruk

Verksamhetschefen Sabina Iveta plockar med julsaker som brukar ha en strykande åtgång.

Förmanen Tommy Wikström arbetar med att hämta möbler.

Butiken ligger på Ingarvet.

Återbruk har blivit allt mer populärt och är bra för både miljön och plånboken. Det ökade intresset är också något som Falu Kommuns second hand-butik Ta till Vara märker av.

– Vi får in och säljer fler artiklar än någonsin och butiken går bra. **Återbruk är verkligen i ropet** just nu och det känns roligt att få vara en del i den utvecklingen, säger verksamhetschefen Sabina Iveta.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

■ **HÅLLBARHET/** Saker du tycker är förbrukade har ofta mycket värde kvar i sig. Det mesta går att återbruka. Den aktuella trenden bygger på en tanke om hållbarhet.

Ta Till Vara-butiken på Ingarvet tar emot, hämtar och säljer möbler, porslin, böcker, kläder, prydnadssaker, lampor, skivor, trädgårdsmaskiner, julsaker, båtmotorer, datorer, cyklar plus en mängd ytterligare saker. Butikens rum är fyllda från golv till tak.

– Här finns det mesta, men det är möbler som står för majoriteten av vår försäljning. Många passar på att fylla upp sina nya bostäder med soffor, bord, billiga hyllor eller vad man tycker passar in. Utlandsfödda och ungdomar, som just flyttat hemifrån, är vår största kundkrets när det gäller den biten, säger Sabina Iveta och fortsätter:

– Vi har också stamkunder som dagligen återkommer för att köpa grejer. Det handlar

både om pensionärer, studenter och andra som har ett större affärsintresse för gamla saker.

Nya varor varje dag

Butiken får in nya varor flera gånger varje dag, och allting testats och görs rent innan det går ut till försäljning. Det som är trasigt repareras i den mån det går, eller blir till en viktig reservdel.

– Jag skulle tro att av de saker vi får in, så är det ungefär 10 procent som vi av olika anledningar väljer/tvingas att slänga. Men vi sorterar noga innan vi skickar ”skräpet” till återvinningscentralen, säger Sabina Iveta.

Ta Till Vara-butiken har två lastbilar igång varje dag, för att hämta saker hos folk som vill skänka saker till second hand-butiken. Det kan handla om ett mindre antal saker upp till hela bohag.

På återvinningscentralen på Ingarvet har också Ta Till Vara ett litet utrymme,

"Vi håller vår butik stängd på måndagar för att gå igenom allt som skänks"

– Sabina Iveta

där man kan skänka istället för att kasta. Falu Energi & Vatten planerar också för ett större återbruk framöver.

– Vi får in många saker den vägen. Vi håller vår butik stängd på måndagar för att gå igenom allt som skänks. Annars håller butiken öppen alla vardagar och vi har också långt gångna planer på att efter nyår börja med lördagsöppet, säger Sabina Iveta.

Säljer kommunens datorer

Ta Till Vara-butiken säljer också de personaldatorer som kommunen väljer att göra sig av med efter en bestämd tidsperiod.

Under 2014 hämtades 675 datorer från olika förvaltningar, 2015 låg siffran på 637, 2017 hämtades 687 datorer och fram till mitten på november i år hade 630 datorer hämtats.

Det är ungefär fem-sex procent av datorerna som skrotas, men de strippas ändå på reservdelar för att nyttjas i en annan dator.

– Det är en fast anställd tekniker som noga går igenom datorerna innan de läggs ut till försäljning. Att kunna ta till vara och återbära de datorer som skattebetalaren investerat i, samtidigt som Falun ökar sin digitala kompetens, känns helt rätt, säger Sabina Iveta. ■

Fotnot: Ta Till Vara är en del av Falu Kommuns arbetscenter, och har för tillfället cirka 30 visstidsanställda. Arbetsplatsen erbjuder arbetsträning i form av praktik och anställningar. Målet för verksamheten är att i en så nära verklig arbetsmiljö som möjligt ge individer en plats och ett förtroende, samt naturligtvis att ge oss alla en lite renare framtid.

Falu kommun har gjort en större utvändig renovering av den gamla skolfastigheten, där Näs fritidsgård och bibliotek finns inrymt.

– Huset har nu **närmat sig sitt äldre utseende** när det framförallt gäller färgsättning, säger Elsa Röing, kommunantikvarie, nöjt.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ELSA RÖING

Så här skamfilat såg huset ut före renoveringen...

... och så här fint blev det när allting var klart.

Näs har genomgått en större renovering

■ **RENOVERING/** Fastigheten byggdes av bolaget Kopparfors 1873 till förmån för de barn vars föräldrar då arbetade på Näs sågverk i Hosjö.

1910 togs skolan över av Falu kommun och 1981/1982 var sista läsåret som fastigheten användes som skola. Eleverna i klass 5A och 5B fick avsluta grundskolestudierna på annat håll.

I början av 1980-talet var fastigheten rivningshotad, men överlevde mycket tack vare att fritidsgården (1986) och biblioteket (1988) flyttade in.

Allt mer skamfilad

Åren gick och fastigheten kom att bli allt mer skamfilad utvändigt. Underhållet var kraftigt eftersatt, vilket bland annat visade sig av att färgen kring och på fönstren flagade och fasadputsen började lossna och ge fastigheten ett allt mer ovärdat intryck.

– Visst var underhållet eftersatt, säger Elsa Röing.

Men det var då det. Nu är hela fastigheten renoverad utvändigt. Fönstren fixades och

← Det är många Falubor som genom årens lopp haft sin skolgång i Näs. Huset användes nämligen som skola under åren 1873-1982!

målades för två år sedan och i år har fasaden fått sitt.

– Det här handlar om en byggnad med stort kulturhistoriskt värde. Byggnaden är en god representant för äldre skolbyggnader i Sverige. Med sina stora fönster ser man att det här har varit en skola. Utvändigt är byggnaden oförstörd, inga moderniseringar har gjorts under årens lopp. Det här är en byggnad väl att vårda, säger Elsa Röing.

En antikvarisk upprustning

Det är en antikvarisk upprustning som har gjorts av huset, vars färgsättning nu närmat sig det äldre utseendet.

– Arbetena är utförda på ett traditionellt hantverksmässigt sätt med traditionella

material och metoder. Här har man verkligen arbetat med händerna. Fem strykningar har gjorts med färg, mot en som är det vanliga i dag. Jag tycker resultatet blev fantastiskt, färgsättningen känns så levande, säger Elsa Röing.

Hur kom ni fram till vilken färgsättning ni skulle använda er av?

– Vi började med att titta på gamla bilder hur huset sett ut en gång i tiden, vilken kulör huset hade. Sedan tog vi en mängd olika färgprover på material som fanns på husets utsida. Utifrån detta valde vi kulör, säger Elsa Röing.

Målat med Hansakalk

Huset är målat med Hansakalk, en traditionell kalkfärg från Gotland. Pigment som används är obränd umbra.

Förutom att fasaden renoverats, har även trälagning av räcken och fasadornament gjorts. Ett flertal trädockor har bytts ut.

– Jag är som sagt väldigt nöjd med resultatet, och vill passa på att framhålla kommunens och hantverkarnas insatser med detta hus, slutar Elsa Röing. ■

Här kan du se alla **aktuella planer** och **byggprojekt** i Falu kommun. Mer information hittar du på falun.se. Har du frågor, hör av dig till kontaktcenter, tfn 023-830 00.

Mycket på gång I FALU KOMMUN

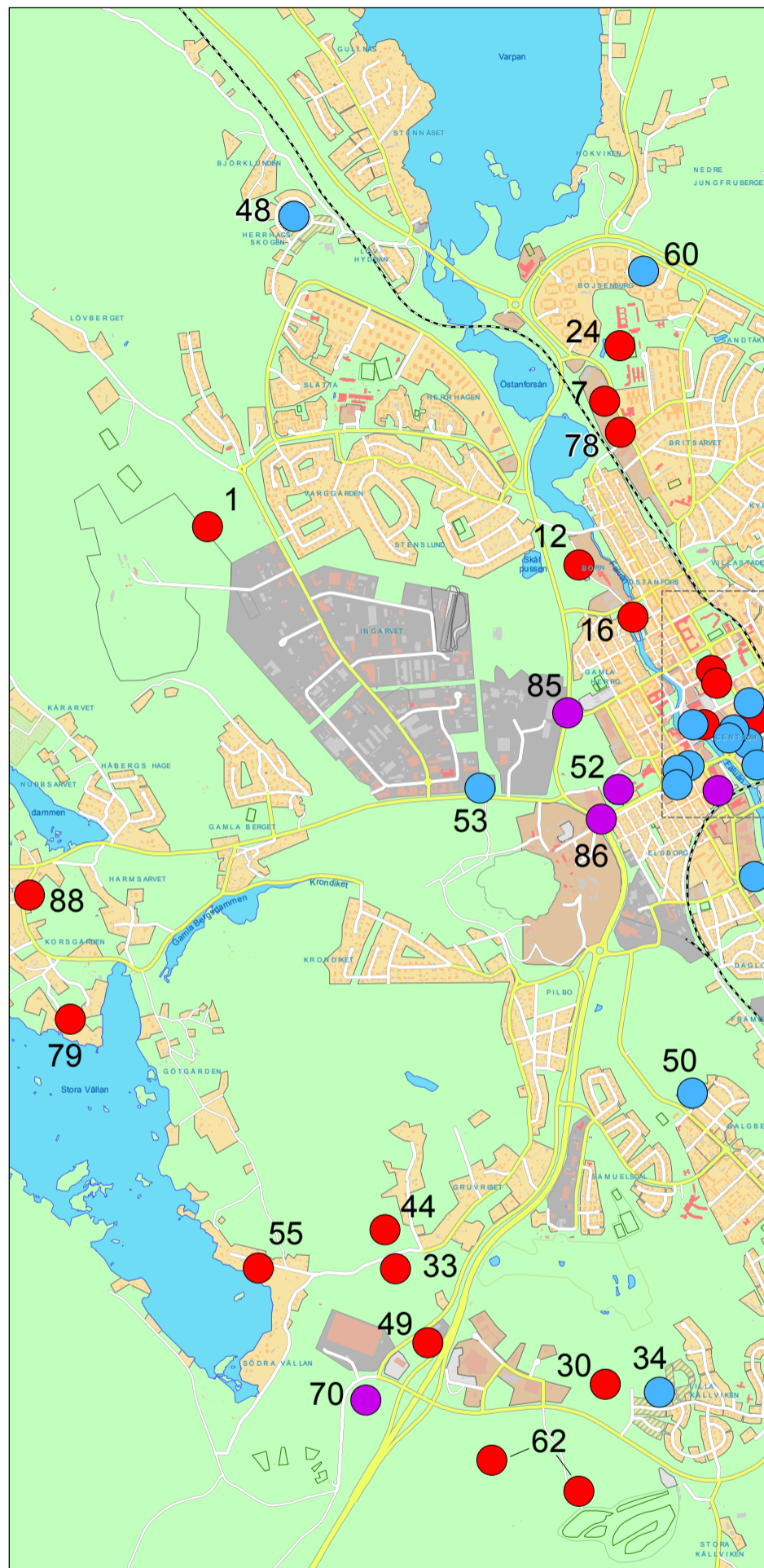
/PLANER

- 1 **Ingarvet.** Planläggning för utökning av industriområde.
- 2 **Lallarvet.** Planläggning för bostadshus.
- 3 **Parkgatan.** Planläggning för bostäder.
- 4 **ICA Maxi.** Planläggning för utbyggnad.
- 6 **Hästberg.** Planläggning för förskola, äldreboende och bostäder.
- 7 **Gamla vattenverket.** Planläggning för bostäder.
- 8 **Högboområdet.** Planläggning för bostäder.
- 9 **Korsnäsvägen/Hälsinggårdsvägen.** Planläggning för bostäder.
- 11 **Öster om Humlebacken.** Planläggning för bostäder.
- 12 **Born.** Planläggning för nytt bostadsområde.
- 13 **Västra Hosjö.** Planläggning för trafikplats och cykelväg.
- 15 **Bergalid, ändring av plan för nytt bostadshus.**
- 16 **Bolagshyttan.** Planläggning för bostadshus.
- 18 **Kvarteret Posten.** Planläggning för bostäder (2 uppdrag).
- 19 **Pelle Bergs backe.** Planläggning för bostäder.
- 22 **Borgärdet.** Planläggning för småhusområde.
- 24 **Britsarvsskolan/Tegelbruksskolan.** Planläggning för vårdboende m.m.
- 30 **Lilla Källviken.** Planläggning för förskola.
- 33 **Söder om Övre Gruvrisvägen.** Planläggning för bostäder och verksamheter.
- 36 **Öster om Lugnet.** Planläggning för boende.
- 37 **Kvarteret Rödbro.** Planändring för bostäder.
- 42 **Kvarteret Trumbäcken.** Planläggning för ny hotellentré.
- 44 **Övre Gruvrisvägen.** Planläggning för småhusområde.
- 47 **Främby hallar.** Planläggning för verksamheter.
- 49 **Tallen.** Planläggning för smådjursklinik.
- 54 **Kyrkbacksvägen/Polhemsvägen.** Planläggning för bostäder.
- 55 **Vällanstigen.** Planläggning för bostäder.
- 56 **Kings Armshuset.** Planläggning för bostäder.
- 57 **Sundborn.** Planläggning för idrottshall.

- 61 **Strandvägen.** Planläggning för bostäder (2 uppdrag).
- 62 **Källviksberget/Simonsberget.** Planläggning för småhusområde (2 uppdrag).
- 63 **Nordvästra Lugnet.** Planläggning för verksamheter.
- 64 **Kolonnen.** Planläggning för skrymmande handel.
- 65 **Sandsbergsvägen, Sundborn.** Planläggning för bostadshus.
- 71 **Bjursås Skicenter.** Planläggning för småhusområde.
- 72 **Önsgärdesvägen i Vika Kyrkby.** Planläggning för bostadshus.
- 76 **Lugnetkyrkan.** Planläggning för bostäder.
- 77 **Lugnet.** Planläggning för simhallen och hotell mm (2 områden).
- 78 **Norra Järnväggsgatan/Tegelvägen.** Planläggning för bostäder.
- 79 **Vilaudden.** Planläggning för bostäder.
- 80 **Dössberget.** Upphävande av detaljplan.
- 81 **Danholn.** Planläggning för att ändra huvudmannaskap.
- 88 **Korsgården.** Planläggning av naturmark.

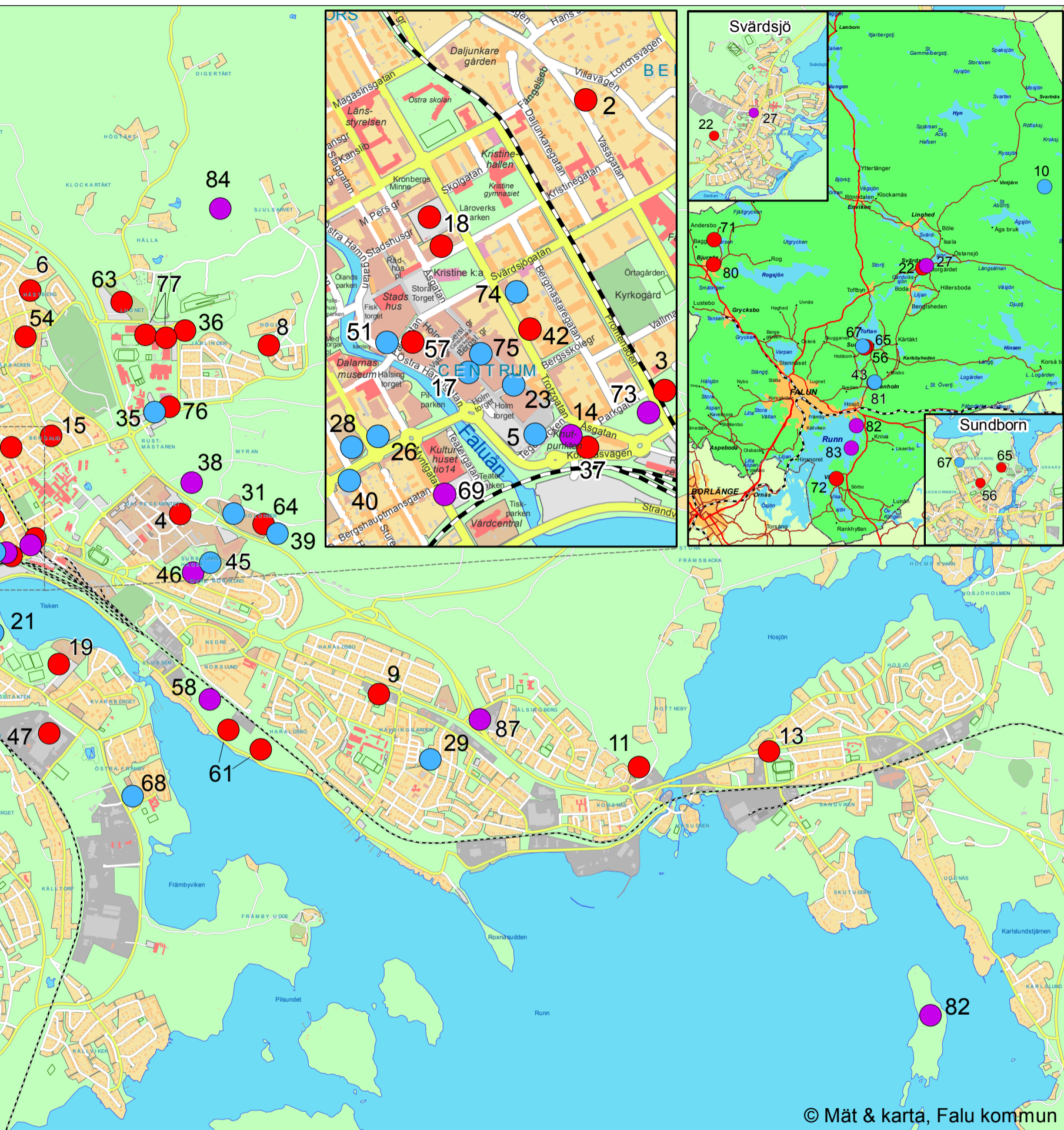
/BYGGPROJEKT

- 5 **Ny vänthall vid Knutpunkten.** Nybyggnad av kiosk och vänthall vid Knutpunkten.
- 10 **Vindkraftpark nära Vintjärn.** Nybyggnad av vindkraftspark.
- 17 **Ombyggnad av gallerians fasad.** Ombyggnad av galleria efter Holmgatan.
- 21 **Ny skola vid Södra skolan.** Nybyggnad av skola.
- 23 **Ny park Lydias terrass.** Terrassen över lastkajen är nu öppnad, invigning till våren.
- 26 **Flerbostadshus i kv Västra Falun.** Nybyggnad av flerbostadshus.
- 28 **Flerbostadshus i kv Teatern.** Nybyggnad av flerbostadshus.
- 29 **Förskola i Hälsinggården.** Nybyggnad och ombyggnad av förskola.
- 31 **Bilhall på Myranområdet.** Nybyggnad av bilförsäljningshall.
- 34 **Bostäder i Lilla Källviken.** Utbyggnad av gator och försäljning av småhustomter, samt nybyggnad av parhus.
- 35 **Kontorsbodar vid Högs skolan.** Tillfälligt uppställda kontorsbodar.
- 39 **Bilhall på Myranområdet.** Nybyggnad av bilförsäljningshall.

- 40 **Bostäder i kv Geschwornern.** Ombyggnad av industrilokal till bostäder.
- 43 **Vårdboende i Danholn.** Tillbyggnad av vård- och omsorgsboende vid Risholmsgården.
- 45 **Bostäder i Surbrunnshagen.** Nybyggnad av 18 parhus.
- 48 **Bostäder i Herrhagsskogen.** Utbyggnad av gator samt försäljning och byggnation av småhustomter.
- 50 **Bostäder på Galgberget.** Nybyggnad av 9 småhus vid Järngränd/Svavelgränd.

- 51 **Bostäder i Falanhuset.** Tillbyggnad flerbostadshus, 19 bostadsrätter.
- 53 **Småindustri på Ingarvet.** Nybyggnad av industri- och lagerbyggnad.
- 60 **Studentbostäder på Britsarvet.** Nybyggnad av 40 studentlägenheter.
- 67 **Bostäder i Sandsberg.** Nybyggnad av parhus och bostadsrätter på Bjungnäs vägen.
- 68 **Bostäder i Främby.** Nybyggnad av 14 radhus på Torkils väg.

74 Bostäder i kv Trumbäcken.
Nybyggnad av 39 lägenheter.

75 Nöjesanläggning på Åsgatan.
Ändrad användning av butikslokal till nöjesanläggning (restaurang med Boulespel).

ÖVRIGT

14 Rödbro. Förberedelser för nybyggnad av flerbostadshus, kontor och butiker.

27 Borgärdet. Utveckling av Borgärdets centrum.

38 Myran. Våtmarksprojekt och friluftsområde.

46 Surbrunnshagen. Iordningställande av mark för bostäder, Kopparstaden.

52 Hyttgårdsparken. Utökning av skateparken, etapp 3.

58 Strandvägen. Förberedelse för ny väg.

69 Myntgatan. Projektering av gång- och cykelväg mellan Gruvgatan och Södra skolan.

70 Västra Tallen, södra delen. Projektering pågår.

73 Vasaparken. Projektering av parkens utformning.

82 Stabergs ö. Naturreservatsbildning.

83 Björnöarna. Naturreservatsbildning.

84 Lugnets Naturreservat. Revidering av reservatsföreskrifter och skötselplan.

85 Hanröleden/Nybrogatan. Projektering av cirkulationsplats.

86 Gruvrondellen. Projektering av belysning i rondellen.

87 Hälsingberg, vid Melkers.
Ombyggnad av busshållplats.

/PÅ GÅNG ÄR ÄVEN

Fördjupade översiktsplaner:

FÖP delar av landsbygden,
FÖP Runn samt
FÖP Korsnäs vägen.

Landskapsarkitekt Åsa Säfström ser fram emot att anläggandet av Vasaparken nu kan starta i det gamla "riksvägsdiket", där Korsnäsvegen tidigare hade sin sträckning.

Så blir nya Vasaparken

Faluborna har sagt sitt om vad nya Vasaparken ska innehålla. Mer än 220 förslag kom in i den medborgardialog som hölls under våren, och utifrån önskemålen har ett förslag tagits fram, som politiken sedan godkänt. – Den första etappen av parken ska förhoppningsvis kunna stå klar under nästa år. När parken står helt klar är svårt att säga, då den delvis måste kunna anpassas till planerad bostadsbebyggelse i östra delen av parken, mot Parkgatan till, säger landskapsarkitekt Åsa Säfström.

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

■ **UTVECKLING/** Den nya Vasaparken ska anläggas i det "gamla riksvägsdiket", där delar av Korsnäsvegen tidigare gick. I dag står ytan oanvänd, i en miljö där smutsgråa stenar slås med ogräset om utrymmet.

Men inom en snar framtid ska en grönskan-de park finnas här med torgyta, möjlig scenyta, sittplatser, större gräsplaner, vatten, gångvägar, sittgradänger, aktivitetsytor, bouldervägg och mycket mer. Vasaparken ska bjuda på både lugnare delar och mer aktiva delar.

– Jag tycker att det känns bra att det händer något med det här området nu. Många har framfört åsikter om hur fult det är. Nu blir det en fin park, säger Åsa Säfström.

21,5 miljoner satsas

Totalt finns 21,5 miljoner kronor avsatta för projektet. 7 miljoner kronor läggs på den första etappen som ska vara klar nästa år.

– Just nu upphandlar vi en projektör för det hela. Tanken är sedan att själva entreprenaden ska kunna påbörjas under våren och då är det den västra delen som är aktuell. Torgytan är

den första delen som kommer att skapas, säger Åsa Säfström.

Ni Falubor har haft mycket att säga till om gällande den slutliga utformningen av Vasaparken.

Under våren 2018 genomfördes en medborgardialog, där alla hade chansen att tycka till om hur den nya Vasaparken skulle utvecklas och användas. Mer än 220 förslag kom in, som alla presenterades på kommunens hemsida.

– Vi använde olika kanaler för att nå ut med medborgardialogen. Vi hade affischer längs gång- och cykelvägarna i parkens närhet, på bron satte vi upp en vepa, vi hade roll-ups på Resecentrum och använde oss även av digitala kanaler för att nå ut med att vi ville få in förslag, säger Åsa Säfström och fortsätter:

– Via kommunens hemsida fick vi in en del förslag och kommentarer. Men de flesta av önskemålen lämnades in i samband med att vi stod på plats vid Parkgatan/Åsgatan och under Å-festen. Det var många passerande som stannade till.

Arbetsgrupp har varit behjälplig

Under medborgardialogen har en arbetsgrupp funnits, bestående av bland annat flera landskapsarkitekter, som under projekteringsfasen kommer att bevaka att utformningen och intentionerna från medborgardialogen följs.

Utifrån medborgardialogen tog tjänstemännen fram två olika inriktningsförslag, som efter ett politiskt beslut omarbetades till ett kombinerat förslag.

Vid miljö- och samhällsbyggnadsnämndens sammanträde i september antogs det förslaget av en oenig nämnd. Falupartiet, Moderaterna och Liberalerna reserverade sig mot beslutet, då de ville avvakta med vad som ska hända med den intilliggande Rödbrotomten. ■

"De flesta av önskemålen lämnades in i samband med att vi stod på plats vid Parkgatan/Åsgatan och under Å-festen"

– Åsa Säfström

Vasaparkens utformning

Vasaparkens föreslagna innehåll och gestaltning eftersträvar att ge en plats som är flexibel och som ska fungera för både ung och gammal.

- Torget ska bli parkens huvudentré och ska också fungera som samlingspunkt och mötesplats. Parkens grönska sprider ut sig på torget i och med träd och en upphöjd planteringsyta.
- Höjdskillnaden mellan entrétorget och parken tas upp med sittgradänger. Nedanför gradängerna skapas en grusyta för möjlighet till mindre evenemang eller boulespel.
- Stödmuren som anläggs för att ta upp höjdskillnaden i parken, nyttjas för att skapa en aktivitetsvägg som rymmer lek, rutschkana och bouldering. Boulderväggen ska utformas i samarbete med lokala klätterföreningar.
- Gångar i stenmjöl, eller asfalt, ska knyta ihop entrétorget med Vasaparken och upp mot Stadsparken och Lugnet. Längs med gångarna skapas platser för möten med bänkar utplacerade.
- Planteringsytor skapas på båda sidor ner mot den stora gräsytan. Ytan planteras med tåliga buskar och perenner.
- Under bron skapas en stor aktivitetsyta. Ytan kantas av trädäck på båda sidor och i mitten skapas en yta för parktour och utegym. Hela ytan ska ge god belysning för att skapa en trygg plats.
- Möjlighet att anlägga en vattenmiljö i parkens västra del utreds.
- Längs Korsnäsvegen ska trädrader finnas. Befintlig trädrad ses över och förlängs även söder om bron.

Mer frukt och grönt – mindre socker

Mer frukt och grönt, mindre socker och nyttigare fetter. Det är några av kostförändringarna som nu provas på två skolor och fem förskolor fram till april. – Vi har 10 000 barn och unga som äter vår mat varje dag, så det är viktigt vi testar innan vi kör i full skala, säger Mathilda Strand, projektledare och legitimerad dietist.

TEXT OCH FOTO: KERSTIN LUNDIN

■ **KOST OCH HÄLSA/** Riktlinjerna bygger på kommunens kostpolitiska program som i sin tur utgår från Livsmedelsverkets rekommendationer.

– Självklart ska maten vara näringsrik, men det räcker inte. Vi arbetar också för att barnen ska gilla maten, prova nya smaker och trivas vid matbordet. De behöver också lära sig att äta mer vegetariskt och mindre kött, eftersom kött ger mer koldioxidutsläpp än vegetarisk mat, säger Mathilda Strand.

Många positiva, en del tveksamma

En av skolorna som ingår i pilotprojektet är Bjursåsskolan. Den fredag Vårt Falun hälsar på serveras risgrynsgröt. Här finns också rester från gårdagen, ett salladsbord och en korg med clementiner.

Stora och små barn äter tillsammans, det finns gott om plats och ljudnivån är låg. Flera av eleverna säger att de gillar frukt och grönt, men det finns också de som är helt emot. En av dem är Eskil Fläck, 15 år. Han vill inte vara med på bild, men är tydlig med vilken mat han helst vill ha:

– Kött och potatis. Jag äter aldrig grönsaker, inte frukt heller.

Bjursåseleverna är bland de första att prova kosten utifrån de nya riktlinjerna.

Läraren Kicki Mattsson tycker kostnyheterna är positiva, men ser också utmaningar.

– Vi behöver jobba på att få alla elever att komma till matsalen och våga prova vegetariska rätter.

Ingela Laggar är köksansvarig på Bjursåsskolan. Hon berättar att vissa förändringar redan är genomförda och att fler kommer efter hand.

– Nu är det spännande att se hur eleverna reagerar. Det kan nog vara lite ovant först, men jag tror det blir riktigt bra på sikt. ■

Mathilda Strand, legitimerad dietist och projektledare.

/Riktlinjer för måltider

Provas november 2018-april 2019 på Bjursåsskolan, Främbyskolan och förskolorna Jungfrun, Karlberg, Hälsingberg, Kantarellen och Skutudden.

Planen är att riktlinjerna ska användas fullt ut från hösten 2019.

Läs mer på falun.se

Mer frukt och grönt – vad tycker du om det?

Nora-Li Isaksson, 8 år
– Gott. Mest gillar jag morot och päron.

Ville Sundqvist, 8 år
– Jag gillar inte frukt, men grönsaker är bra. Morötter är bättre än broccoli.

Ina Stenberg, 12 år
– Jättebra! Jag är vegetarian, så för mig är det perfekt.

Arvid Zetterström, 8 år
– Bra! Jag tycker mest om gurka och morötter. Och melon.

Tova Backlund och Denise Bröderman, 13 år
– Väldigt bra! Jag tycker mycket om både grönsaker och frukt. (Tova)
– Nja, det får inte bli för mycket. Ska vara lagom. (Denise)

Det var för tre år sedan som Lugnet kunde erbjuda tidig skidåkning för första gången. I år låg den kilometerlånga slingan - utlagd nedanför hoppbackarna - klar för skidåkning i slutet av oktober. – Den huvudsakliga målgruppen för den typen av skidåkning är tävlingsåkare och elitmotionärer som vill komma tidigt på snö. **Vi erbjuder bra preparerade spår** i en slinga inne på stadion, men tar också betalt för det. Satsningen ska finansiera sig själv, säger fritidschefen Tomas Jons.

TEXT: ANDERS NORIN FOTO: ULF PALM

Den sparade snön räckte till att göra en kilometerlång slinga för skidåkning och att preparera underbacken i normalbacke. Och satsningen på tidig snö har åter visat sig vara rätt.

Under de senaste åren har Lugnet växt till att bli ett cykelområde av rang. Och satsningen på att kunna erbjuda bra cykling kommer att fortsätta de närmaste åren.

På Lugnet råder aldrig lugnet

– SKIDOR OCH CYKEL LOCKAR

■ **IDROTT/** I slutet av mars i år var vintersäsongen över på Lugnet. Då skottades den snö som fanns kvar inne på skidstadion, cirka 23 000 kubikmeter, ihop och lades under en skyddsduk med klippväggen inne på backstadion som skuggskydd.

Trots en rekordvarm sommar fanns ändå cirka 17 000 kubikmeter snö kvar att lägga ut när skyddsduken plockades bort i oktober. Av snön skapades ett cirka kilometerlångt skidspår samtidigt som underbacken i normalbacken belades med snö.

Kostnaden för det hela beräknas till 250 000–300 000 kronor, och kostnaderna ska alltså täckas av de spår-, back- och träningskort som säljs.

Satsningen ska vara självfinansierad

– Vår ambition är som sagt att satsningen ska vara självfinansierad och inte påverka Falu kommuns övriga budget. Det tror jag vi har stora möjligheter att lyckas med, säger Jonas Boström, anläggningsansvarig.

Och intresset för att åka skidor på tidig snö fortsätter att vara stort. Ända sedan premiärhelgen har slingan varit invaderad av åkare, en härlig blandning av elitåkare, elitmotionärer och andra skidsugna har kört varv efter varv.

Under den första månaden såldes spårkort för 488 000 kronor. De flesta har valt att köpa ett dagkort för vuxen eller ett försäsongskort.

– Försäljningen av spårkort har gått bra,

"Vi har en fin, modern och påkostad arena som också ska användas"

– Jonas Boström

vi är nöjda. Glädjande nog är det närmare 150 personer som valt att teckna ett kort som även gäller för den ordinarie säsongen, säger Jonas Boström.

Rekordmånga hopp i backen

För andra året på raken erbjuder Falun även backhopparna att komma till Lugnet och hoppa på snö i normalbacken. Förutsättningar som få backhoppningsorter i Europa kan erbjuda så pass tidigt på säsongen.

Satsningen går också mot en ny succésäsong, då flera landslag under hösten valt att förlägga sina träningsläger i den forna VM-staden. Kina, Österrike, Japan, Norge och Sverige är några av länderna som har

Tidig snö ska det alltid finnas på Lugnet.

haft hoppare på plats

Antalet sålda träningskort, närmare 600 i mitten på november, visar att det kommer att göras mer än 6 000 träningshopp under november och december. I mitten av november avgjordes också en större internationell tävling i backen med över 100 tävlande.

– Det är viktigt att det händer saker på backhoppningsarenan också. Vi har en fin, modern och påkostad arena som också ska användas, säger Jonas Boström.

Populärt cykelområde

Även om vintern står för dörren och skidorna har plockats fram, är det också så att Lugnet de senaste åren har växt till att bli ett av Sveriges bästa cykelområden. Åkare från hela landet kommer till Falun för att ta sig an det stora utbud som finns. Flera av Sveriges toppåkare inom mountainbikesporten bor också här.

– Visionen är att Falun ska vara den ledande destinationen i Sverige för cyklister. Allt fler cyklister lockas till Falun, och vad vi kan och

har att erbjuda sprids från mun till mun bland cyklisterna själva. Det är den bästa marknadsföringen vi kan få, säger Jonas Boström.

Allt fler upptäcker det stora utbudet av MTB-leder på Lugnet och den nybyggda XCO-banan (olympisk cross country), designad av cykelproffs för att klara internationella tävlingskrav, har förstärkt bilden av Falun som en cykelstad av rang.

Intresset för cykel-Lugnet visar sig också i statistiken över sålda cykelkort. Mellan den 1 maj–15 november i år såldes cykelkort för vuxna, med möjlighet att åka med bergbanan, för 432 000 kronor. Jämfört med samma period i fjol är det en ökning med drygt det dubbla.

– För två år sedan var omsättningen noll kronor på dessa banor. Nästa år räknar vi med att passera en halv miljon kronor i omsättning. Den nya XCO-banan är snart betald. Sedan är det också kul att se vilken betydelse som bergbanan fått för vår sommarsatsning, banan används flitigt, säger Jonas Boström.

"Här finns allt samlat på samma ställe, och det är det som gör Falun och Lugnet så unikt"

– Tomas Jons

Satsningar på hela familjen

På sikt ska Lugnet ännu mer bli ett cykelområde för hela familjen.

– Nästa steg att ta för oss är att bygga fler banor och områden för barn- och unga, som förväntar sig att finna andra sorters utmaningar med sina cyklar än vad vi lite äldre kanske gör, säger Tomas Jons.

Men i diskussionerna om det stora intresset för tidig skidåkning och utmanande cykelbanor, får man inte heller glömma bort att Lugnetanläggningen bjuder på så mycket mer.

På Lugnet finns ju den stora sporthallen, ishallen, simhallen, innebandyarenan, bandyarenan, friidrottsarenan, tennishallen, friidrottshallen, gym, högskola, gymnasieskola, sportlabb, naturreservat, vandringsleder, grillplatser, utsiktsplatser och mycket mer.

– På Lugnet är det aldrig lugnt. Här finns allt samlat på samma ställe, och det är det som gör Falun och Lugnet så unikt. Om något år har vi också en helt ny simhall att erbjuda, det blir ett lyft, säger Tomas Jons. ■

Glöm inte att släcka ljusen

I december månad ökar antalet bränder i bostäder jämfört med årets andra månader. Den största anledningen är att man glömmet att släcka levande ljus eller glömmet saker på spisen.

■ **SÄKERHET/** Här tipsar Brandskydds-föreningen om några enkla råd:

- Gör det till en del av jultraditionen att särskilt kontrollera dina brandvarnare.
- Överväg att byta ut levande ljus mot batteridrivna ljus.
- Lämna inte levande ljus obevakade. En god regel är att den som tänder ljusen ansvarar för att släcka dem.
- Värmeljus ska bara placeras i hållare som är avsedda för värmeljus, som klarar värmen och har tillräckligt med lufthål.
- Värmeljus ska aldrig placeras flera stycken bredvid varandra. De kan då bilda en stor låga som är svår att släcka.
- Lämna aldrig barn ensamma med levande ljus eller tomtebloss.
- Använd ljusstakar av keramik eller metall. Se till att ljuset står fritt och stadigt både på underlaget och i ljusstaken. Tänk på var du ställer ljuset, så att till exempel inte en gardin kan fladdra till av vind- eller elementdrag och fatta eld.
- Byt den gamla mossan i ljusstaken mot icke brännbara dekorationer, till exempel vackra stenar eller snäckor.
- Tänd aldrig levande ljus eller tomtebloss i en gran. Det kan snabbt börja brinna.
- Se till att vattna granen kontinuerligt, vilket gör den mindre brännbar. Håll den avskild från heta ytor och andra tändkällor.
- Elektrisk armatur och julgransbelysning ska ha rätt effekt (W) och släckas med strömbrytare eller genom att dra sladden ur vägguttaget. Skruva inte på glödlamporna – det kan bli glappkontakt och bilda en gnista, en så kallad ljusbåge, som kan antända brännbart material. Ett bra alternativ är att koppla en timer till elljusstaken och julgransbelysningen.

Källa: Brandskyddsföreningen. ■

Elever, trumpeter och hundar får Uno att må bra

Kulturskolan har sedan augusti i år en ny chef. Uno Hagstrand har landat i Falun och trivs bra. Det är en engagerad man som gärna vill få Faluns Kulturskola att lyfta ännu mer. Uno Hagstrand sitter och snurrar lite på stolen, lite frånvänd och tittar ut genom fönstret.

– Ursäkta att jag vänder mig lite ifrån dig, men jag tänker bättre när jag får se ut, säger Uno Hagstrand.

TEXT OCH FOTO: KARI ÖSTNING

■ **UTBILDNING/** Det märks att han har många järn i elden. Nyligen har en teatergrupp varit på plats för att ge personalen nya inspel och vinklar i sitt arbete. Lite senare på dagen är det dags att åka ner till Skövde igen. Än så länge pendlar han nämligen till jobbet, men hur det kommer att se ut i framtiden vet han inte.

– Det fungerar bra nu. Jag är ivrig. Tycker om att hålla igång mycket och har många projekt på gång. Jag är nyfiken och vill prova på, ser möjligheter istället för problem. Det finns mycket idéer i huvudet, säger Uno Hagstrand.

En av de saker som driver honom som person är att få vara just i Falun, på Kulturskolan.

– Jag har varit chef, varit musiklärare och musiker och lärare på musikgymnasium sedan 1986 i Skövde. Det var en del förändringar där som gjorde att jag sökte nytt jobb och det kändes naturligt att välja Falun.

Tydlighet och närvaro är ord som han beskriver sin yrkesroll med. Trygghet – att finnas på plats.

– Man är trygg på arbetsplatsen då man har ramarna att röra sig inom och vet vad som är mitt ansvar. Det försöker jag arbeta utifrån.

Pappa i Spanien

När Uno Hagstrand var 30 år mötte han sin pappa för första gången. Det har påverkat honom både privat och i hans yrkesroll.

– Pappa är halvspanjor och bor i Spanien. Vi träffades när jag var 30 och har haft kontakt sedan dess. Det blev väldigt bra till slut.

Det är en erfarenhet som han tar med sig genom livet i det han gör, oavsett om det gäller privatliv och familj eller jobb.

– Jag försöker vara en god pappa och morfar själv.

Livlig fritid

Uno är själv musiker. Han spelar trumpet, det kan bli allt från klassiskt till jazz.

– Jag spelar det man kan spela på trumpet och gör det fortfarande i den mån jag hinner med.

Hans fritid fylls förutom av trumpeteten även av fyrbenta vänner och vänner med fyra hjul.

– Jag tycker om bilar och teknik. Motorer och allt som dånar. Jag har själv ett par tyska bilar, men de kör jag bara när det är solskin och vackert annars kör jag en mer vanlig bil.

Han tar sig för det han själv tycker är roligt, vare sig det är bilar, musik, umgås med vänner eller hundar.

"Jag spelar det man kan spela på trumpet och gör det fortfarande i den mån jag hinner med"

– Uno Hagstrand

– Hundar har ett speciellt språk, kommunikationen med en hund är något alldeles speciellt, en glädje.

Vill sätta Faluns kulturskola på kartan

Kulturskolan, Kulturhuset tio14 och allt det som ryms däri är något som Uno är stolt över. Han har jobbat på många olika ställen, men vill gärna lyfta fram verksamheterna i Falun.

– Tillsammans bygger vi ett fantastiskt tio14. Vi ska vara stolta över vad vi har i Falun. Vi har en tydlig politik och en tydlig linje med vad man vill med tio14 och Kulturskolan.

Det ger väldigt kompetenta medarbetare. Jag har sett verksamhet i många olika kommuner, bland annat Stockholm och Västergötland, och jag tycker man ska vara stolt över vår verksamhet. Det är verkligen inte fy skam.

Uno vill gärna lyfta fram den verksamhet som finns i Falun.

– Den inkluderar så många som möjligt. Det ska vara en bred verksamhet, och jag vill ju att vi ska synas.

Han är stolt över sin arbetsplats och vill att han smedarbetare även ska känna den stoltheten över vad vi har här i Falun.

– Anledningen till att jag har det här jobbet är ju att jag själv inte står så mycket i ramp-ljuset utan det är elever och lärare som ska stå i ramp-ljuset. Jag gillar att lyfta människor. ■

Uno Hagstrand är chef för Kulturskolan i Falun. Han är själv musiker och spelar trumpet, allt från klassiskt till jazz står på repertoaren.

/Uno Hagstrand

Ålder: 55 år

Bor: Skövde, född i Örebro

Gör: Trumpet, musiker, musiklärare, bilar, hundar. Är barnkär.

Gör på en ledig söndag: Försöker koppla av. Förflyttar mig fysiskt och byter miljö. Jag mår väldigt bra av att röra på mig, promenader eller någon annan fysisk aktivitet.

Hemlig dröm: Jag vill bli bilmekaniker när jag blir pensionär. Jag vill prova på att gå bredvid en mekaniker. Jag är annars också en ganska duktig dirigent och har gjort en del samarbeten genom åren. Det vore jättekul att ta hit och göra en Ted Gärdestad-konsert till exempel.

Falualliansen styr Falun de kommande fyra åren och Mats Dahlberg (M) och Joakim Storck (C) är kommunalråd.

Så kommer Falun att styras

För en tid sedan blev det klart att Falualliansen - Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Falupartiet - styr Falu kommun den kommande mandatperioden.

– Några dramatiska förändringar kommer det inte att bli med en gång, men det är klart att en ny konstellation har nya idéer och mål som vi vill förverkliga, säger kommunalrådet Joakim Storck (C).

TEXT OCH FOTO: ANDERS NORIN

■ **POLITIK/** Falualliansen har tillsammans 30 av 61 mandat, vilket inte räcker till egen majoritet. Men genom valteknisk samverkan med Vänsterpartiet har man säkrat majoriteten i nämnder och styrelser.

– Vi inom Falualliansen kände att vi tillsammans kan stå för något nytt, ta tag i angelägena frågor och få in en ny inriktning på politiken. Skolan och hållbarhetsfrågor kommer att prioriteras, men vi måste göra något åt trafiken i stan också, säger Joakim Storck, som blir kommunstyrelsens ordförande.

Vid kommunfullmäktiges sammanträde i november gick Falualliansen fram med en gemensam budget, som med några mindre förändringar bygger på den budget som antogs av fullmäktige i juni.

– Att med kort varsel genomföra större förändringar i en reviderad budget, strax innan årsskiftet, skulle medföra störningar för förvaltningar som inte är motiverade, säger Joakim Storck.

Falu kommuns budget för 2019 omsluter 3,4 miljarder kronor. Skolans område tar större delen av kakan, nästan 40 procent.

– Jämfört med budgeten som la-

des i juni, gör vi ett tillskott på ytterligare 10 miljoner kronor. Det handlar bland annat om 3,2 miljoner kronor för ökade kostnader gällande kollektivtrafiken, 1,6 miljoner kronor för att se till att den beslutade Kretsloppsparken kan byggas på Ingarvet, vi lägger 1,5 miljoner kronor på Svenska skidspelen 2019 och 900 000 kronor till Räddningstjänsten Dala Mitt i utökat ägarbidrag, säger Joakim Storck.

Personalfrågor ska prioriteras

Men kommunalrådet framhåller också att personalfrågor är något som kommer att prioriteras av det nya styret.

– Personalen ska känna att Falu kommun är en bra arbetsgivare och på oss ledande politiker ligger det ett stort ansvar att bidra till att den bilden blir uppfylld. Det handlar både om att behålla medarbetare och rekrytera nya, men också att se till att våra anställda känner

Så här ser mandatfördelningen i Falun ut efter valet 2018:

Majoriteten:

Moderaterna (14)

Centerpartiet (9)

Liberalerna (3)

Kristdemokraterna (2)

Falupartiet (2)

Oppositionen:

Socialdemokraterna (17)

Vänsterpartiet (5)

Miljöpartiet (3)

Sverigedemokraterna (6)

sig sedda av sina chefer. Sjuktalet i en organisation är kopplat till ledarskapet, och det handlar ofta om att anställda inte upplever sig sedda av sina chefer. Jag vill bidra till att förändra den bilden, säger Joakim Storck.

– Personalen är vår viktigaste resurs, och den inställningen ska vi politiskt ansvariga alltid ha och ta ansvar för. Det är något som jag själv alltid kommer att plocka upp i de politiska leden. Trivs man på jobbet, då gör man också ett bra jobb, fortsätter kommunalrådet.

Hur kan man själv som ansvarig politiker känna av hur medarbetare och organisationen mår?

– Det är svårt. Som kommunalråd har du en mängd uppdrag att klara av, vilket kan göra att du blir lite avskärmad från det dagliga arbetet. Men för egen del vill jag gärna få tid att möta chefer och medarbetare på sin arbetsplats, för att kunna lyssna in. Vi får se i vilken utsträckning jag lyckas. Men det är en viktig del.

Hur ser du på att bli förste kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande?

– Spännande, roligt, krävande och en stor utmaning. Jag tar mig an det här uppdraget med stor ödmjukhet och ska se till att jag orkar att hantera uppgiften på bästa sätt.

Dahlberg också kommunalråd

Den andra kommunalrådsposten tas av Moderaternas Mats Dahlberg, som också blir vice ordförande i kommunstyrelsen.

– Det känns så klart stort att få ta sig an det här uppdraget. Falun har alla resurser för att vara en fantastisk kommun, och det finns spännande saker att göra framöver. Men jag ser det främst som ett lagarbete, säger Mats Dahlberg.

Posten som oppositionsråd kommer att delas mellan Jonas Lennérthson (S) och Susanne Norberg (S), där den förstnämnde blir andre vice ordförande i kommunstyrelsen. ■

/Kommunstyrelsen 2018–2022

Ordförande: Joakim Storck (C)

1:a vice ordförande: Mats Dahlberg (M)

2:a vice ordförande: Jonas Lennérthson (S)

Övriga ledamöter: Patrik Liljeglöd (V), Jan Eric Fors (M), Veronica Zetterberg (M), Susanne Norberg (S), Lars-Göran Johansson (S), Roza Güclü Hedin (S), Mikael Pettersson (SD), Åsa Nilser (L), Camilla Andersson Sparring (C), Maj Ardesjö (MP), Sven-Olov Ytterholm (FAP), Katarina Gustavsson (KD)

Kommunfullmäktiges presidium:

Ordförande: Håkan Hammar (M)

1:a vice ordförande: Maria Gehlin (FAP)

2:a vice ordförande: Anna Strindberg (S)

Kompetensmässan besöktes av cirka 140 personer som fick träffa representanter från 20 olika företag. Många kontakter skapades och flera fick jobb direkt.

Daniel Blomkvist, näringslivsutvecklare och Linda Wallin, näringslivschef var mycket nöjda med uppslutningen under Falu företagarvecka och tar med sig många bra synpunkter till nästa år.

En av flera höjdpunkter under företagarveckan var Isabella (Blondinbella) Löwengrips besök, till vänster i bild, där hon pratade om hur du lyckas som entreprenör.

Välbesökt företagarvecka

– med fokus på kompetensförsörjning

Faluns företagarvecka firade tio år i november med mängder av aktiviteter. Det blev **många bra möten, inspiration och nätverkande**. Den här gången handlade det mycket om kompetensförsörjning.

TEXT: PETER DAHLKVIST FOTO: SANNA MELIN, FREDRIK TIMEUS

■ **NÄRINGSLIV/** Under Faluns företagarvecka den 12 till 16 november bjöds Faluföretagare, organisationer och intresserade privatpersoner på bland annat föreläsningar, seminarium, företagarfrukost, stjärnlunchen, kompetensmessa och yrkesmessa. Tanken med Faluns företagarvecka är att bidra till ett bättre företagsklimat.

– Vi har haft ett stort deltagarantal på företagarveckan i år, och det märks att folk nu vet att den pågår, säger Linda Wallin, näringslivschef på Falu kommun.

Faluföretagen upplever att det är svårt att hitta rätt kompetens. Det visar bland annat Svenskt Näringslivs senaste företagsenkät, där det totala omdömet för Falu kommun ökar något mot tidigare år, men samtidigt tappar Falun många placeringar mot övriga kommuner i frågan; ”tillgången på arbetskraft med relevant kompetens”. Därför ordnar Falu kommun tillsammans med Arbetsförmedlingen och andra aktörer, matchning av arbetstagare och arbetsgivare samt hjälper till att ordna mötesplatser, inte minst under Faluns företagarvecka.

– Det är näringslivets hetaste fråga eller utmaning, och en mycket viktig tillväxtfråga. Många företagare vi träffar vittnar om att det är svårt att anställa och hitta rätt kompetens. Att vi sätter denna viktiga fråga under särskilt

fokus känns ytterst relevant med den bakgrunden, säger Linda Wallin.

Kompetensmessa

Torsdagen den 15 november ordnades den uppskattade kompetensmässan, ”Vi har kompetensen - du har jobbet”. Mässan slog rekord med 140 arbetssökande och rekryterare från 20 företag, som deltog och minglade. Flera av företagen hittade den kompetens de sökte och kunde erbjuda anställningar och vidare intervjuer.

– Jag är nyfiken på vad det finns att söka och har gått runt till olika bemanningsföretag. Det finns ganska mycket att välja på, säger Therése Mikkola som är utbildad makeup-artist och har stor erfarenhet från olika branscher.

En bit bort finns Akram Abdullah som är utbildad jurist, men jobbat några år som snickare och målare:

– Jag slutade mitt jobb förra månaden och är nu här för att söka ett nytt. Här finns många företag och en möjlighet att få jobba inom olika yrken.

Flera av företagen som var med på mässan fick kontakt och hittade ny personal.

– Vi är väldigt nöjda och har fyllt behoven av kompetens för nu. Vi hoppas att flera är

"Jag tycker den här mässan är rolig, man lär sig mycket om jobben här omkring"

– Emil Kvicker

anställda inom några dagar, säger Anna Holmerud på Manpower.

– Det har varit jättemånga som både har lämnat CV och fått visitkort, så det är jättekul. Det har varit blandat, både de som har jobb idag och de som inte har jobb. Vi tycker det här är en jättebra grej, säger Monica Malm, uppdragschef på Lystra personlig assistans.

Yrkesmessa för framtidens arbetskraft

Ett annat exempel på aktivitet under företagarveckan var yrkesmässan. Cirka 600 elever som går i klass åtta på olika skolor i Falun, fick en inblick i olika yrken och framtidsval hos drygt 20 olika företag och organisationer.

Emil Kvicker som går på Bjursåsskolan fick prova på hjärt- och lunggräddning, i Landstinget Dalarnas monter:

– Jag tycker den här mässan är rolig, man lär sig mycket om jobben här omkring. Jag är lite intresserad av att jobba hos räddningstjänsten.

En annan utställare på yrkesmässan var Dellner couplers från Vika.

– Det har varit väldigt bra, jag är imponerad av att eleverna är så intresserade. De vill veta vilken inriktning de ska välja på gymnasiet för att komma vidare och bli ingenjörer, som är det vi främst söker, säger Andreas Holmqvist, ledande ingenjör på Dellner couplers.

Många av aktiviteterna under företagarveckan var välbesökta. I år var det också fler besökare från hela länet.

– Det är kul att många av aktiviteterna fått en regional uppslutning, och att se veckan som en knutpunkt för det, det är häftigt, avslutar Linda Wallin, näringslivschef. ■

Katarina gick på rekryteringsmässan – fick börja jobba veckan efter

Katarina Häggström var arbetsökande tills för några veckor sedan. Nu jobbar hon på Förlagssystem i Falun som anställd hos Manpower. För att få samhället och företagen att snurra behövs personal, och nu mer sker rekrytering på många olika sätt.

TEXT OCH FOTO: KARI ÖSTNING

■ **ARBETE/** Det har pratats en längre tid om att det inom vissa områden är brist på arbetskraft och att det i framtiden kommer att behövas arbetskraft i betydligt större utsträckning än vad som finns tillgänglig. Just Dalarna är det län som bland de första att märka av bristen på arbetskraft, bland annat på grund av pensionsavgångar, men även på grund av en rad andra orsaker.

– Det är verkligen kandidatbrist och det märks väldigt tydligt i Dalarna. Det är bland annat pensionsavgångar och att arbetslösheten minskar bland ungdomar som är orsaker, säger Maria Fhinn, affärsområdeschef för Dalarna och Norrland hos Manpower.

Saknas erfarna hantverkare

De kompetenser som finns jämfört med vad som efterfrågas på arbetsmarknaden stämmer inte heller riktigt överens.

– Det som företagen i Sverige säger att det är svårast att få tag på är erfarna hantverkare, säljare, chaufförer, sjukvårdspersonal och administratörer. Fyra av tio arbetsgivare upplever att det är svårt att hitta kompetent personal, enligt våra undersökningar, säger Maria Fhinn.

Det är den högsta siffran på 12 år enligt Maria, och den har fördubblats sedan 2011.

Mötesplats för arbetsökande och företag

Falu kommuns koncept med att anordna kompetensmässor uppskattas av både företag och arbetsökande.

– Det är en av vägarna för oss att hitta rätt kandidater. Vi måste göra allt för att hitta kompetent personal, säger Maria Fhinn.

– Vi får ansökningar från större upptagningsområde än tidigare och är glada för att få ett forum där arbetsgivare och arbetsökande kan mötas, säger Henrik Kransholm, konsultchef hos Manpower.

Katarina Häggström har bott i Falun sedan 2006 och jobbat bland annat som yrkeschaufför. Nu var hon arbetsökande och passade på att gå på rekryteringsmässan som anordnades för ett par veckor sedan. Det blev en vinstlott.

– Jag sa att jag var intresserad av jobbet Manpower hade utannonserat och jag har ju truckkörkort. Det var 10 platser som det annonserades om och 400 sökande så jag är väldigt glad att jag fick jobb, säger Katarina Häggström.

Hon trivs med att jobba och vill inte vara arbetslös.

– Det är roligare att jobba, man träffar folk och man har något att göra på dagarna. Jag uppskattar verkligen att det är regelbundna arbetstider här. Det är stor skillnad mot hur jag jobbade tidigare, säger Katarina Häggström.

Katarina Häggström jobbar nu på Förlagssystem.

"Det var 10 platser som det annonserades om och 400 sökande så jag är väldigt glad att jag fick jobb"

– Katarina Häggström

Kompetensbrist och omställning framtida utmaning

Enligt Manpowers framtidsspaning så kommer kompetensbristen att fortsätta och flera nya yrken kommer in på arbetsmarknaden så småningom, yrken som vi idag inte vet så mycket om.

– Det kommer fortsatt att behövas arbetskraft, trots att mycket kommer att automatiseras. Vi ser att det kommer att finnas ett stort behov av arbetskraft framöver också, säger Maria Fhinn. ■

falun.se/bastalovet

YES!

BÄSTA
*lov***et**

DET ÄR GRATIS!

Roliga saker att göra på jullovet!

FALUN

■ POLITIKERFRÅGAN:

Vad är viktigaste frågan/frågorna för ert parti den kommande mandatperioden?

CENTERPARTIET:

Avgörande är att återställa förtroendet för Falu kommun efter flera medialt uppmärksammade händelser som har skadat kommunen. Förtroendet för kommunens myndighetsutövning är av stor betydelse för de företag som är beroende av tillsyn och tillståndsgivning. Det interna ledarskapet måste prioriteras nu i början av mandatperioden. Fler barn ska klara målen i grundskola och gymnasium. Vi vill också att fler unga väljer att bo, studera och arbeta här. Vi vill utveckla Falun som studentstad. Falun ska vara en attraktiv ort att leva och bo i. Det gäller också landsbygden. Vi vill se till att intresseföreningarna och vägföreningarna får bättre förutsättningar att göra ett bra jobb. Vi driver på arbetet med projektet levande landsbygd för att hitta arbetssätt som främjar utveckling på landsbygden.

MODERATERNA:

Ordning och reda i kommunens ekonomi ger oss möjlighet att få ut maximalt av skattepengarna. För Moderaterna är detta viktigt. En budget i balans innebär rättvis fördelning mellan olika behov och att vi kan prioritera eftersatta områden. En hel del kommer att kräva åtgärder. Trafikföringen i centrum är ett sådant område. Här gäller det emellertid att tänka till så att vi inte bara flyttar problemen. Nuvarande lösning är

knappast tillfredställande och kräver vårt engagemang. Falun är en stor kommun där cirka en tredjedel av befolkningen bor på landet. För oss är landsbygden viktig och ska vara attraktiv för både företag och boende. Det är också viktigt att tydligare synliggöra vårt världsarv, fritidsanläggningarna och våra kulturella värden. Områden som vi i Falun är stolta över ska synas.

LIBERALERNA:

Skola, vård och omsorg står i centrum men även kultur och idrott är viktigt. Falu kommun kan göra skillnad för människor. Elever som går i en trygg skola och lär sig nya saker. Äldre som får det stöd de behöver – det ska vi tänka på när vi tänker Falun. Personalen ska känna att de har tillit och förtroende att utföra sitt arbete. Faluborna ska veta att kommunens verksamhet präglas av öppenhet. Viktiga frågor:

- Ordna vikariepool med lärare så lektioner inte ställs in
- Bygg ut Vård och omsorgsboende och ordna hemtjänst, inte minst för de äldre som blir kvar på sjukhusen i väntan på äldreomsorg
- Ordna platser för spontana idrottsaktiviteter
- Se över/förbättra stödet till kultur- och idrottsföreningar
- Var rädd om skattepengar och se över kommunala verksamheter
- Fler bostäder är viktigt.

KRISTDEMOKRATERNA:

Vår viktigaste fråga kommer att handla om de äldres situation, demokrati, och trygghet och säker kommun. Och för att nå upp till detta så kommer att investera oss ur den negativa kostnadsutvecklingen, för att kunna tillföra resurser där de mest behövs. Vi vill minska kostnaderna för de utskrivningsklara, vi vill satsa på de äldres hälsa, minska fallolyckorna, jobba med utveckling av det sociala innehållet med ökat kulturinslag i samarbete med våra kulturinstitutioner för att minska ensamheten. Även digitaliseringen är ett viktigt inslag för att klara de utmaningar vi står i för, och för att inte glömma personalen är vår största tillgång, men även vår stora utmaning. Men för att vår vision ska vara verklig så behöver vi motverka utanförskap och bidragsberoende. När de ekonomiska klyftorna blir allt för stora, blir det ojämlika samhället mer instabilt, brottsligheten och den sociala oron ökar. Därför vill vi satsa på den lokala demokratin. Med en hoppfull och inkluderande politisk vision kan medborgarna känna mer delaktighet, och vilja att bidra till välfärden.

FALUPARTIET:

Falupartiets viktigaste fråga är utbildningen för unga. Eleverna i mellanstadiet måste få en bättre motivation att nå de mål som är uppsatta. Studiero, trygghet

Foto: LUF Palm

och stöd är viktiga delar tillsammans med den pedagogiska utvecklingen för att klara detta. Falupartiet menar att vi måste öka satsningen på denna åldersgrupp så att studiemotivationen i tidig ålder ger motiv att studera vidare och ge elever som vill studera vidare en bra grund inför gymnasiet och fortsatt utbildning. Vi vill även jobba för en bättre företagsklimat genom att möta många företagsföreträdare och skapa en positiv relation mellan dessa och vår näringslivsenhet som ska vara den första kontaktytan så att företagen kan få rätt stöd i sina lokala frågor. Politikerna måste också öka sitt engagemang för företagarefrågor så kunskapsutbytet mellan dessa och företagen kan utvecklas.

SVERIGEDEMOKRATERNA:

Falun ska växa genom att attrahera företag och unga utbildade människor. Genomfarten vid stationen måste

Den kommande mandatperioden kommer fokus från de politiska partierna i Falun att ligga bland annat på utbildningen för unga, att locka fler att bo studera och arbeta i Falun, på äldreomsorg, trygghet, ökat bostadsbyggande, klimatförändringar och grundvattennivåer.

åtgärdas och avstängda gator måste öppnas upp. Vi har plats för bilar, cyklar och gångare! Folk från storstäder ska känna skillnaden. Vi måste säkra stöd och omsorg dit där det gör verklig nytta. Vi behöver fördelningsprinciper som ger olika grupper av befolkningen lägenheter i rimliga proportioner. Vi behöver mer lokal mat inom kommunen - för turismen, hälsan och naturen! Vi ska inte ta emot fler invandrare än vi hinner integrera. Vi ska utbilda dem vi tar emot och få dem i arbete. Vi ska vara stödjande på riktigt, med krav och belöning! Vi vill utveckla skolan, Komvux, Högskolan, och yrkesutbildningar. De unga behövs - det måste de få veta! Vi måste stödja och utveckla vår landsbygd.

MILJÖPARTIET:

Miljöpartiet tar de enorma problemen med det förändrade klimatet på allvar! Vi har inte glömt sommarens bränder,

torkan och de extremt höga temperaturerna. Grundvattennivåerna som fortfarande är låga. Slakten av friska djur. Vi vill satsa mer på klimat- och miljöarbete, vilket har stark koppling till frågor om solidaritet och rättvisa, samtidigt med arbete för ökad jämställdhet och jämlikhet. Vi behöver göra det enklare för människor att leva miljö- och klimatsmart. Vi ska satsa på Agenda 2030 och en strategi för att ställa om till ett hållbart samhälle och minska de ekonomiska klyftorna. Konkret så vill vi stötta byggandet av fler klimatsmarta bostäder, gärna kollektiva. Fastigheter energieffektiviseras och solceller och solvärme ska öka. Cykelplanen genomförs snabbare och vi arbetar för mer kollektivtrafik. Biologisk mångfald värnas genom skydd av mer natur, skogar, odlingsmark. Stadsodling underlättas och staden görs grönare. Resurser till likvärdig skola och förskola prioriteras. Nej till friskolor men ja till giftfri miljö. Äldre

får mer inflytande och behoven styr plats inom omsorgen. Servicen på landsbygden ökas. Småföretag och kooperativ blir fler inom gröna näringar. Kommunen upphandlar lokalt/ekologiskt.

SOCIALDEMOKRATERNA:

Vi är välfärdens försvarare i politiken. Vi värnar om och vill utveckla skolan och omsorgen. Alla människor i Falun ska få ett bättre liv, oavsett vad i kommunen man bor. Bostadsbyggandet ska öka och servicen ska fungera i hela kommunen. Vi står på löntagarnas sida, varför vi kommer driva frågor som gör Falu kommun till en bättre arbetsgivare. Att sitta i opposition skiljer sig från att vara med och styra kommunen, men med Faluns bästa för ögonen kommer vi stötta de förslag som vi tror driver utvecklingen i en positiv riktning.

VÄNSTERPARTIET:

Klimathot och minskad biologisk mångfald är vår tids ödesfråga. För att klara detta behövs samhällsförändringar för jämlikhet och jämställdhet med minskade ekonomiska klyftor, mot antisemitism och för ett demokratiskt samhälle, där tätort och landsbygd håller ihop och utvecklas tillsammans. I Falun behövs hållbar bostads- och samhällsplanering präglad av närhet, fler hyresrätter och stopp för utförsäljning. Utbyggd solcellskapacitet och kollektivtrafik, på sikt avgiftsfri. Bra skola och förskola med mindre barngrupper. Bra arbetsmiljö med tex 6 timmars arbetsdag i äldreomsorg och möjlighet till korttidsboende efter sjukhusvistelse. I samverkan med andra kommuner inleda satsning på egna HVB-hem och ett bättre skyddsnät inom socialtjänsten. Fritidsgårdar, bibliotek och service i HELA kommunen.

KALENDARIET: DECEMBER-MARS

DECEMBER:

- 13-15 Lucia i Falu gruva
- 14 Glenn Miller Orchestra, julkonsert. Kristinehallen
- 14 LBSB, konsert. Falu bowling & krog
- 15 Christmas night, julkonsert med Magnus Carlsson, Elisa Lindström, Tommy Nilsson och Sofia Källgren. Jalas Arena
- 15 Christmas Carols, musik. Kristine kyrka
- 15 Julkonsert: När julen kommer till stan med Lugnets Gospel Choir. Lugnetkyrkan
- 16 Jul med Falu kammarkör. Stora Kopparbergs kyrka
- 16 Julkonsert med Aspeboda kyrkokör. Aspeboda kyrka
- 16 Julkonsert i Grycksbo kyrka
- 16 Julmarknad i Sundborn

Musikalen Djungelboken.

- 16 Opera på bio-La Traviata. Kulturhuset tio 14
- 18 Falu BS-Västerås SK, bandy. Lugnet
- 19 IBF Faun-Dalen, innebandy. Jalas Arena
- 20 Orgelkonsert. Kristine Kyrka
- 28 Falu BS-Tellus, bandy. Lugnet
- 28-30 Maxi Cup i innebandy. Lugnet
- 31 Club Masquerade Nyårsfesten, party. Falu Bowling & Krog
- 31 Steppin Out, konsert. Restaurang Mimos

JANUARI:

- 1 Nyårskonsert med Dalasinfoniettan. Kristinehallen
- 2-3 Nyårscupen ishockey. Lugnet
- 4-6 Kopparcupen i handboll. Lugnet
- 4 Falu BS-Sandvikens AIK, bandy. Lugnet
- 4-20 Kaos på "Ljuva Vilan", nyskriven fars. Kulturhuset tio14
- 5 "In deci jubilo II - H Schütz: Juloratorium. Stora Kopparbergs kyrka
- 5-6 FIS Entry League, alpint. Bjursås/Källviken
- 6 Falu BS-Hammarby, bandy. Lugnet
- 6 IBF Falun-Örebro, innebandy. Jalas Arena

Rasmus Enström i IBF Falun

Brynnolf & Ljung

- 6 Konsert i trettonhelgen. Grycksbo kyrka
- 12 IBF Falun-Lindås, innebandy. Jalas Arena
- 12 Falu BS-Villa Lidköping, bandy. Lugnet
- 12 Kopparskidan, skidor. Lugnet
- 12 Musica Akustica, konsert med elever från länets musik- och kulturskolor som solister. Kulturhuset tio14
- 19 IBF Falun-Sirius, innebandy. Jalas Arena
- 20 Falu BS-Edsbyn, bandy. Lugnet
- 24 Lunchkonsert med Kulturskolans elever. Dalarnas museum
- 25 Festlig fredag för de yngsta. Kulturhuset tio14.
- 9 DOF: Mendelsohns violin-konsert. Kristinehallen
- 9 IBF Falun-Pixbo, innebandy. Jalas Arena
- 9-24 Runn Winter Week. Runn
- 10 Brynnolf & Ljung: Cirkeln, show. Jalas Arena
- 16 IBF Falun-Storvreta, innebandy. Jalas Arena
- 16 123 Shtunk - ett uttaget hjärta, teater. Kulturhuset tio14
- 17 Korsnäsloppet, skidor. Korsnäs
- 21 Lunchkonsert med Kulturskolans elever. Dalarnas museum
- 22 Lasse Stefanz, dansbands-kväll. Falu bowling & krog
- 22 Festlig fredag för de yngsta. Kulturhuset tio14
- 23 IBF Falun-Helsingborg, innebandy. Jalas Arena
- 23 Djungelboken the musical med bl a Mendez, Gunilla Backman och Tilde Fröling. Lugnets sporthall

FEBRUARI:

- 3 Opera på bio - Carmen. Kulturhuset tio 14

- 23 2 Blyga Läppar, partykväll. Falu bowling & krog
- 24-25 Peter Carlsson, Kjell Gustafsson och Rhytm & Blues orchestra, musik. Kulturhuset tio14

MARS:

- 1 OD2, konsert. Falu bowling & krog
- 2 IBF Falun-Växjö, innebandy. Jalas Arena
- 2-10 Sweeney Todd, musikal-thriller. Magasinet
- 8 Musikalföreställningen "En värld full av tiv". Kulturhuset tio14
- 8: Moneybrother, konsert. Falu bowling & krog
- 9 IBF Falun-Höllviken, innebandy. Jalas Arena
- 10 Labero in Flame, show. Jalas Arena
- 15 Takida, konsert. Falu bowling & krog

TÄVLING/

Känner du din kommun?

Det finns många kända platser och bevarade byggnader runt om i vår kommun. Den här kyrkan ligger en kilometer norr om närmaste tätort, och fick sin nuvarande form 1873. Var är vi?

Skicka svaret till:

Vårt Falun, Kommunikationskontoret, 791 83 Falun eller mejla redaktionen@falun.se

Vi vill ha ditt svar senast den **20 januari 2019**. Tre vinnare belönas med ett presentkort på 200 kr hos Visit Dalarna - vinsten kommer med posten. Rätt svar och namn på vinnarna presenteras i nästa nummer av Vårt Falun.

Vinnare

Svaret på frågan i förra numret av Vårt Falun var Aspeboda, och visst var det på golfbanan som bilden hämtats ifrån. Tack för alla vykort och mejl! Vinnare denna gång:

- Ingrid Henriksson
- Laila Johansson
- Birgitta Wikström

Gratis - vinsterna kommer med posten.

Gilla oss!

FACEBOOK/ Visste du att Falu kommun har en officiell Facebook-sida? Det har vi haft sedan 2009. Här hittar du information och kan ställa frågor. Gå gärna in och gilla oss - facebook.se/falukommun Flera förvaltningar, fritidsgårdar och projekt har även egna Facebook-sidor. För mer information, se falun.se/socialamedier.

Kalendariet visar ett axplock av allt som händer runt om i kommunen. Vissa evenemang ges vid flera tillfällen. Vi reserverar oss för ändringar och eventuella felskrivningar. Detaljer och tider hittar du hos Falu turistbyrå på Trotsigatan 10-12 eller www.visitdalarna.se. För biljetter till flera av evenemangen, tfn 0771-62 62 62.

Nästa nummer kommer i mars 2019. Nyhetstips: redaktionen@falun.se eller tfn 023-830 80!